

vestnik

Letnik XXII.

Celovec, petek, 16. junij 1967

Štev. 24 (1307)

NA SREDNJEM VZHODU TRAJA NAPETOST NAPREJ:

Orožje utihnilo - začel se je politični boj

Le nekaj dni je trajala „vroča“ vojna med Izraelom in arabskimi deželami. Po treh pozivih varnostnega sveta k ustavitvi sovražnosti (prvemu se ni odzvala nobena stran, drugemu so sledile le arabske dežele, tretjemu pa s je končno pokoril tudi Izrael) je orožje utihnilo in začelo se je obdobje mrzlične diplomatske aktivnosti. Položaj na Srednjem vzhodu pa je kljub ukinitvi oboroženih bojov slej ko prej izredno kočljiv in skriva v sebi nevarnost, da zaradi najmanjšega povoda spet lahko pride do vojaških spopadov. Zato mednarodna javnost nestrpno pričakuje, da se bodo v OZN odločili in sporazumeli za učinkovite ukrepe ter našli pot in oblike političnih pogajanj, ki naj bi vzpostavila in zagotovila resnični mir v tem delu sveta.

Pogoji za politično reševanje tega danes najbolj aktualnega problema se z nekajdnevno vojno nikakor niso izboljšali. Pač pa je ta vojna povsem razkrila pravo ozadje tako imenovanega spora med Izraelom in arabskimi deželami. Kakor smo zapisali že v zadnji številki našega lista, pri tem ne gre toliko za „razčiščenje računov“ med neposrednima nasprotnikoma, marveč igrajo glavno vlogo interesi velikih sil. To so zadnji dogodki znova potrdili.

Posebno značilna je vloga, ki jo v tej igri igra Amerika, kateri ne gre v račun, da so se mlade arabske dežele odločile za samostojno in naprednejšo politično pot. V upanju, da bi oborožen spopad izsilil tudi spremembo režimov v teh deželah, je Amerika po izbruhu vojne tako dolgo zavlačevala odločitve v OZN, da si je Izrael ustvaril „ugodno izhodišče“ za bodoča pogajanja. Čim pa se je izkazalo, da pričakovanih sprememb v arabskih deželah ne bo (celo predsednik Naser je prekladal svoj odstop), je v Washingtonu takoj upadlo prvotno zmagovalno spricho hitrega napredovanja izraelskih čet, vladi v Tel Avivu pa ameriški voditelji svetujejo, naj v svojih zahtevah proti Arabcem ne gre predalet.

Povsem drugače so v trenutku največje nevarnosti reagirale vzh. države. Najprej je Sovjetska zveza zastavila svoj vpliv, da je prišlo do poziva varnostnega sveta k ustavitvi sovražnosti (na Zahodu so to označili celo za „izdajstvo“ interesov arabskih dežel), nato pa so voditelji socialističnih držav sprejeli v Moskvi deklaracijo, v kateri so Izrael pozvali, naj umakne svoje čete z arabskega ozemlja in tako ustvari pogoje za bodoča pogajanja.

Po dunajskem razgovoru

V uvodniku, ki smo ga pod zgornjim naslovom objavili v zadnji številki našega lista, se je vrnilo nekaj napak, ki bi lahko povzročile napačno tolmačenje vsebine članka. Zato še enkrat objavljamo tozadevni odstavek, ki se pravilno glasi:

Ko torej tako notranje kot zunanje politične vidike narekujejo potrebo izpolnitve neizpolnjenih določil državne pogodbe, se strinjamo z mnenjem tistih, ki ob naslonitvi na tozadevno utemeljitev in motivno poročilo in v pripombah ob ratifikaciji državne pogodbe trdijo, da je določilo o uporabi slovenskega uradnega jezika dodatno k nemščini že brez vsakršne izvedbene zakonodaje neposredno izvedljivo, da pa je tudi območje dvojezičnega ozemlja brez dvoma jasno ter bilo konkretno znano in opisano tudi pri pogajanjih za državno pogodbo. Morda bi postopek v smislu člena 35 državne pogodbe to hitro in brez težav razčistili, da opazujemo samo na historično zasledeno koroškega deželnega zbora „v resnih urah“ dne 28. januarja 1947, ko je podal slovenske izjave o dvojezičnem šolstvu in o „pravici do materinskega jezika“, čet: „Nobenemu avstrijskemu državljanu ni zabranjeno, da bi se pred sodiščem in pred oblastmi poslužil materinščine, ki jo obvlada; v tem oziru ne more nastati nobenih težav.“

nja. Ker do umika ni prišlo, so te države prekinile diplomatske odnose z Izraelom.

Na pragu odločilnih političnih pogajanj o bodoči ureditvi na Srednjem vzhodu sta vsekakor značilni dve stvari: odločenost Izraela, da se razgovarja le na podlagi trenut-

Socialistični gospod. koncept dobiva podobo

Ko se je v prvi polovici aprila zbralo na Dunaju okoli 200 gospodarstvenikov in strokovnjakov SPO, da proučijo gospodarsko problematiko naše države in da izdelajo s tem povezan socialistični gospodarski koncept za prihodnost, je bilo za študij problematike in za pripravo ustreznih osnutkov načrtov ustanovljenih več komisij. Istočasno so zborovatelji sklenili, da bodo te načrte usoglasili na drugem skupnem posvetovanju.

To posvetovanje ali gospodarsko zborovanje SPO je bilo v minulih dneh. Udeležil se ga je tudi predsednik SPO državni poslanec dr. Bruno Kreisky. Na zborovanju so komisije po vrsti poročale o svojem delu in o doseženih spoznanjih. Poseben poudarek je to posvetovanje dalo strukturnim vprašanjem zlasti na področju kmetijstva, turizma, tehničnega napredka, regionalnega planiranja, industrije in investicijske politike. Po poročilih komisij se je razvila obsežna diskusija, pri čemer je šlo

negi položaja (ko ima zaseden celoten Sinajski polotok ter obširna področja Sirije in Jordanije), se zdi nerealistična in močno pretirana celotna tistim, ki sicer nudijo Izraelu vso podporo; v arabskih deželah pa se hitro odvija konsolidacija notranjega položaja, tako da v teh deželah upravičeno poudarjajo, da začasni vojaški uspeh Izraela še nikakor ne pomeni tudi politične zmage.

Če bodo ta razvoj realistično ocenile in priznale tudi velike sile, potem bo gotovo uspelo doseči rešitev, ki bo vzpostavila in zagotovila pravičen mir na Srednjem vzhodu.

predvsem za koordinacijo izdelanih gledišč in predlogov.

V teku te diskusije je prišlo zlasti do izraza socialistično gledanje na vprašanja strukturne politike. Strukturna politika je sredstvo za doseg namena uresničitve stalne optimalne gospodarske rasti, zagotovljene polne zaposlenosti prebivalstva, relativno ustaljenih cen, kolikor mogoče enakomerne razdelitve dohodkov in dolgoročno izravnane plačilne bilance. V novih spoznanjih gospodarskih ved vedno spet naletimo na pojem »strukturna politika«. Ta spoznanja učijo, da ima strukturna politika pri reševanju teh petih osnovnih gospodarskih gibal čedalje večjo vlogo. Poleg tega je bila na posvetovanju naglašena potreba po večjem gospodarskem tekmovanju in načrtovanju.

Po tem posvetovanju bo izdelano ustrezno poročilo, s katerim se bo bavilo strankino vodstvo, ki bo tudi odločilo, za reševanje katerega teh vprašanj se bo SPO kot politična sila najprej zavzemala.

OBČNI ZBOR SLOVENSKE PROSVETNE ZVEZE V TRSTU:

Z novimi močmi bomo šli na delo

za napredek kulture in krepitev narodne zavesti

V navzočnosti delegatov slovenskih prosvetnih društev s Tržaškega in Goriškega ter iz Beneške Slovenije, kakor tudi številnih predstavnikov narodnopolitičnega in kulturnega življenja je minulo nedeljo zasedal v Trstu občni zbor Slovenske prosvetne zveze. Pregledal je dosedanje delo osrednje kulturno-prosvetne organizacije Slovencev v Italiji ter začrtil smernice, po katerih bodo šli — kakor je poudaril ponovno izvoljeni predsednik dr. Robert Hlavaty — „z novimi močmi na delo za napredek naše prosvete in kulture, za krepitev naše narodne zavesti in za obrambo naših narodnih pravic“. Občnemu zboru je poslala pozdravno pismo tudi Slovenska prosvetna zveza iz Celovca ter želela primorskim bratom obilo uspeha pri njihovem nadaljnjem delu.

O dosedanjem delu prosvetnih organizacij je bilo na občnem zboru ugotovljeno, da je SPZ v vsej svoji dobi razvijala bogato kulturno-prosvetno dejavnost, katere sadovi so danes vidni in otipljivi in na katere so lahko ponosni. Slovenci v Italiji so izpričali svoje trezno in stvarno razumevanje za lojalne odnose tako do oblasti kot do večinskega naroda in prav zaradi te svoje politične dozorelosti ne odstopajo od temeljnega načela, da hočejo ostati Slovenci in da niso pripravljeni odpovedati se pravicam do enakopravnosti lastnega jezika in lastne kulture, ki jo črpajo iz lastnih virov in iz bogatih zakladov kulturnega ustvarjanja maličnega naroda.

Važno vlogo igrajo prosvetne organizacije s tem, da branijo slovenstvo, slovenske narodne koristi in pravice ter utrjujejo narodno zavest ljudi. Ta prvenstvena dejavnost — je poudaril v svojem poročilu predsednik dr. Hlavaty — pa ne more biti uspešna, če na prosvetno kulturni njivi ni oračev, če ni pro-

svetnih delavcev, če ni sposobnih ljudi, ki bi s svojo izobrazbo, s svojo požrtvovalnostjo in z nekaj odgovorni lastni udobnosti dali svojemu narodu del svoje znanja in svojih sposobnosti. Zato je pozval predvsem izobražence, naj iz ljubezni do naroda, kateremu pripadajo, pridejo na delo, da bodo prosvetna društva postala še bolj žarišča prosvete in narodne zavednosti.

Tudi predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze Boris Race je naglasil veliki pomen prosvetne dejavnosti, kajti slovenska prosvetna društva v zajedstvu morajo poleg kulturnega poslanstva opravljati tudi narodnoobrambno vlogo. „S prosvetnim delom izpričujemo svojo prisotnost in potrjujemo odločnost, da hočemo v naših težkih razmerah, ko nas okolje, v katerem Slovenci živimo kot manjšina, vsak dan za nekaj oropa, borbno vztrajati in ostati zvesti svoji narodnosti. Ta naša odločenost po zvestobi slovenski narodnosti je naravna, plemenita in napredna, kakor vsi boji neenakopravnih ljudi. Naša zvestoba bo mogoča in zagotovljena tudi v bodočnosti, če se bomo naslanjali na vse tiste progresivne tokove, ki so nam po svoji naravi zavezniki.“

Na občnem zboru so razpravljali tudi o perečih vprašanjih predvsem na šolskem področju in v tej zvezi izglasovali na ministra za javno vzgojo posebno resolucijo z zahtevo po ustanovitvi slovenskih strokovnih šol v Trstu in Gorici. Tozadevne pobude Slovencev so že svoječasno podprle tržaška in goriška občina ter lokalne šolske oblasti. Z ustanovitvijo teh šol bi bila izpolnjena občutna vrzel v manjšinskem šolstvu, Slovenci pa bi se lahko še bolj uspešno vključili v gospodarski razvoj tega področja.

Važni zakoni v parlamentu

Še pred koncem sedanjega zasedanja bo parlament razpravljal o celi vrsti zakonov, ki bodo imeli dalekosežne posledice za najširše kroge prebivalstva. V prvi vrsti velja to za tako imenovano davčno reformo ter reformo stanovanjskih gradenj. Kljub temu pa so za obravnavo teh problemov — če iz vzamemo predhodna pogajanja v pristojnih odborih — predvideni le trije dnevi, namreč od 28. do 30. junija.

Vse kaže, da se hoče ÖVP tudi v tem primeru — kot se je v dobi njenega samovladanja že večkrat zgodilo — izogniti temeljitim razpravam in zakone izglasovati tako rekoč pod pritiskom časa. Namen je povsem jasen: s strani vlade predloženi zakonski osnutki niso bili deležni ostre kritike le od socialistov in sindikatov, marveč so se proti njim izrekli tudi določeni krogi v sami ÖVP. Torej je razprava treba čim bolj omejiti in s tem zmanjšati možnost za morebitno upoštevanje nasprotnih argumentov. To je stara in preizkušena taktika, katere se ÖVP poslužuje vedno taktik, kadar se njena dejanja le pre-

več oddaljujejo od njenih obljub in deklaracij.

V konkretnem primeru, ko gre za važna socialna vprašanja, je to še posebno očitno. Ni namreč pretirano mnenje, da bi od zakonov, kot jih je izdelala vlada, imel mali delovni človek bore malo koristi, toliko bolj pa bi služili koristim premožnejših slojev. Pod pritiskom javnega mnenja je bila vlada prisiljena, da je v zakone o davčni reformi naknadno vnesla nekatere izboljšave, medtem ko je v vprašanju stanovanjske reforme posredovala SPO parlamentu svoj lastni alternativni predlog, ki ga ÖVP gotovo ne bo mogla povsem zavrniti.

Torej izgleda, da v teh dveh vprašanjih le ne bo v celoti prodrl ÖVP-jevski koncept, čeprav tudi ni pričakovati, da bo prišlo do take rešitve, ki bi bila res pravična do vseh slojev avstrijskega prebivalstva. Kljub zagotovitvi pred volitvami, da bo vodila „politiko za vse Avstrijce“, so namreč interesi ÖVP na gospodarskem in socialnem področju slej ko prej enostranski in tej usmeritvi služi tudi s svojo trenutno večino.

Bonn vztraja pri svojem stališču

Po dolgih tednih zavlačevanja se je zahodnonemški kancler Kiesinger končno le odločil, da odgovori predsedniku vzhodnonemške vlade Stophu, kateri mu je predlagal, naj bi možnosti za rešitev perečih nemških vprašanj skušali najti v neposrednih razgovorih med predstavniki obeh nemških držav. Te dni je šlo iz Bonna pismo, naslovljeno na „predsednika mini-

strskega sveta v Berlinu“, pismo, ki vsebuje odgovor Kiesingerja.

Že dejstvo, da v tem pismu niti enkrat ni omenjena Nemška demokratska republika, dovolj jasno kaže, da namerava Bonn še naprej vztrajati pri svojem stališču, po katerem je zahodnonemška vlada edini predstavnik vsega nemškega naroda. To je Kiesinger tudi izrecno poudaril v svojem odgovoru, hkrati pa zavrnil predlog Stophu, da bi razgovarjali o važnih političnih vprašanjih, kot so meje, odpoved atomskemu orožju in podobno.

V kolikor bo na tej podlagi mogoče zgladili pot za morebiten dialog med obema nemškima državama, bo seveda pokazal šele nadaljnji razvoj. Vsekakor pa je to po drugi svetovni vojni prvi primer, ko uradno pismo iz vzhodnega Berlina ni ostalo brez uradnega odgovora iz Bonna.

Volitve na Siciliji

Zadnje nedeljo so bile na Siciliji deželnozbornske volitve, v obeh velikih mestih Pisi in Sieni pa so volili tudi občinske odbore. V političnih progih so si od teh volitev obetali važne spremembe v razmerju sil, vendar so »senzacije« povsem izostale. Izid volitev kaže namreč le majhne spremembe, ki na sestavo vlade oziroma občinskih odborov ne bodo imele nobenega vpliva.

Razočaranje pomeni izid volitev predvsem za krščanske demokrate, ki so bili prepričani, da jim škandali na Siciliji ne bodo mogli škodovati. Dejansko pa so zgubili 2 odstotka glasov in 1 mandat. Nekoliko sta sicer nazadovali tudi KPI in združena socialistična stranka, vendar so njune glasove in mandate dobile druge napredne skupine, tako da se je skupni delež leveice v primerjavi z zadnjimi volitvami celo povečal.

Trst pred letošnjim mednarodnim velesejmom

V Trstu bodo prihodnje sredo odprli letošnji 19. mednarodni vzorčni velesejem. Na tem sejmu, ki bo odprt do 3. julija, bo sodelovalo okroglo 1100 razstavilcev iz 30 držav. Uradno se ga bo udeležilo 12 držav, od tega 8 evropskih in sicer Avstrija, Češko-slovaška, Jugoslavija, Madžarska, Malta, Poljska, Romunija in Zahodna Nemčija. Od izvenevropskih držav pa se bodo sejma uradno udeležile Burma, Brazilija, Gabon in Kamerun. Te države bodo priredile posebne razstave, na katerih bodo pokazale v glavnem blago za svoj izvoz.

Tržaški mednarodni velesejem je za večino sodelujočih evropskih držav velikega pomena. Zlasti za Avstrijo, Madžarsko in Češko-slovaško, pa tudi za južni del Zahodne Nemčije predstavlja Trst vrata v izvenevropski svet. Zato je tudi Avstrija poleg Jugoslavije najstarejša stalna udeleženka tega sejma. Letos hoče Avstrija svoji razstavi na tem sejmu dati še poseben poudarek, kar je

Pred novim sistemom obdavčenja dohodkov

Takoimenovana velika davčna reforma se bliža uresničitvi. Po tednih napetih in od časa do časa zelo ostrih diskusij v javnosti za in proti vsebini te reforme je minuli teden vlada izročila parlamentu osnutek zakona o obdavčenju dohodkov, ÖVP pa je že prej sporočila, da bo zakon sklenjen še tekom tega meseca. Ker v parlamentu osnutek tak, kakor je, lahko uzakoni s svojimi glasovi, je računati, da bo stopil v veljavo s 1. oktobrom tega leta. Z njim bo verjetno stopil v veljavo tudi novi zakon, ki bo prinesel spremembe na področju družinskih in otroških dokladov.

Osnutek zakona o obdavčenju dohodkov vsebuje spremembe na področju dohodninskega in meznega davka. Njegova bistvena značilnost je v tem, da odpravlja sedanje tri skupine obdavčencev in da pozna le še samske (skupina a) in poročne obdavčence (skupina b). Sedanja tretja skupina, to je skupina obdavčencev z otroki, bo zakon odpravil.

Spremembe bo novi zakon prinesel tudi pri zneskih, za katere dohodninskega in meznega davka ni treba plačati. S tem v zvezi določa letni eksistenčni minimum, ki ne bo obdavčen, s 17.000 šilingi, pri zakoncih, ki oba zaslужita pa s 26.000 šilingi. V podjetju zakonca, kjer dela tudi žena, se bo za njeno delo priznani davka proti znesek vrtel med 10.000 in 15.000 šilingov. Davka prost znesek delojemalca je določen s 4000 šilingi, dodatni zaslужek njegovega zakonca pa ne bo obdavčen, če je po odbitkih stroškov nižji od 3000 šilingov.

Dohodninskega in meznega davka po novem zakonu ne bo treba plačevati za delno stransko zaposlitev, če letni zaslужek iz te zaposlitve ne bo presegal 7000 šilingov. Davka proste bodo tudi doklade za nočno delo in delo ob nedeljah in praznikih, če ne bodo presegle letni znesek 5200 šilingov. Za prvega in drugega otroka je določen davka prosti znesek v višini 7000 šilingov, za vsakega nadaljnjega otroka pa v višini 8000 šilingov, ne glede na to, če sta oba zakonca zaposlena ali ne. Meja za uradno izravnavo je zvišana na 48.000 šil.

Osnutek zakona o izravnavi družinskih bremen bo spremenil sedanjo zakonodajo in upravo, ki se nanaša na otroške in družinske doklade ter na doklade za porod in za dojenčke. Novi zakon bo poznal le še družinske in porodne doklade. Družinske doklade bodo zvišane za 20 šilingov za prvega in drugega otroka in na 30 šilingov za vsakega nadaljnjega otroka.

Vse to so le bistvena določila, ki pa ne dajejo še odgovora na najbolj važno vprašanje: v kakšni meri bodo delovnim ljudem dejansko zmanjšana bremena dohodninskega in meznega davka. Krilatica, ki jo je pred kratkim ponovil tudi kancler Klaus, da »nihče ne bo plačal več davka, kakor doslej«, tudi ne pove dosti, kakor tudi ne pove, kdo bo na vse zadnje imel od te davčne reforme največje koristi. Značilno za namen tega zakona je to, da je njegov vladni osnutek naletel na viden odpor zveze delavcev in nameščencev v ÖVP.

Cesta za brzi promet čez Visoke Ture:

Končno priznana prednost pri gradnji cest

Večletna borba deželnih vlad Koroške in Salzburgske za gradnjo mednarodne ceste za brzi promet čez Visoke Ture med Salzburgom in Beljakom je bila minuli teden deležna prvega uspeha. Ta cesta bi omogočila najhitrejšo avtomobilsko zvezo med evropskim severozahodom ter evropskim jugovzhodom in severovzhodno Italijo. Zato sta tudi Jugoslavija in Italija že večkrat opozorili na potrebo njene gradnje.

Minuli teden je finančni minister dr. Schmitz obvestil deželna glavarja Simo in dr. Lechnerja, da je bila tej cesti priznana prednost v avstrijskem načrtu gradnje cest. Iz obvestila

docela v skladu s prepotrebnimi prizadevanji za nadaljno rast avstrijskega izvoza. Avstrijski razstavni prostor bo zajemal celotno prvo nadstropje paviljona D. V trikotu prijateljskega in razvijajočega se gospodarskega sodelovanja med Furlanijo-Julijsko krajino, Koroško in Slovenijo, pa dobiva ta sejem še poseben pomen.

Tržaški velesejem bo vseboval tudi vrsto posebnih razstav. Del teh razstav bo osredotočen na lesno gospodarstvo in trgovino ter na lesne izdelke. Tako bo na sejmu že šestnajstič ponovljena mednarodna razstava lesa, poleg nje pa bo še specializirana razstava, ki bo tokrat posvečena sestavnim elementom za kuhinjo. Sejem bo vseboval tudi svoje tradicionalne »lesne dneve«, ki bodo letos proti koncu sejma. Poleg tega bo povezan s sedmim tekmovanjem arhitektov za notranjo opremo stanovanj. Svojo posebno noto pa bo sejem tokrat dobil z razstavo

Težave v premogovništvu bodo trajale naprej

Kriza v avstrijskem premogovništvu še dolgo ne bo odpravljena. Letos jo hoče vlada rešiti na ta način, da bo kredite po uvidevnosti, ki jih zvezni proračun zagotavlja ministrstvu skrčila za pol odstotka. S tem bo pridobila 116 milijonov šillingov za pomoč rudnikom. Istočasno je dobil minister za promet in podržavljena podjetja nalog, da pozove ÖIG, naj do 1. oktobra tega leta predloži načrt pridobivanja premoga v podržavljenih rudnikih za obdobje 1968—1970. Napotilo, ki je bilo s tem v zvezi dano za sestavo načrta, pravi, da sme proizvodnja premoga prihodnje leto znašati kvečjemu 4 milijone ton, leta 1969 kvečjemu 3,5 milijona ton, leta 1970 pa kvečjemu še 3 milijone ton. Leta 1965 pred pojavom krize v premogovništvu je avstrijska proizvodnja premoga znašala še 5,3 milijona ton.

italijanske industrije, ki bo prikazala delo, ki ga je opravila pri gradnji transalpinskega naftovoda Trst—Ingolstadt.

Nafta je kri v življenju zahodne Evrope

Zahodna Evropa je v zvezi z nastalim položajem na Bližnjem vzhodu v velikih skrbih. Te skrbi se nanašajo na vprašanje, kaj bo, če ne bo dovolj nafte iz arabskih dežel. Kako upravičena je ta skrb, smo prikazali na tem mestu v zadnji številki. Pravo obsežnost tega problema pa je koncem minulega tedna odkril predstavnik skupine petrolejskih družb Shell A. G.

Iz njegovih izjavij povzemamo, da je Evropa, zlasti pa zahodna Evropa z viri energije slabo založena. Več kot polovico osnovnih virov energije mora uvažati in 90 odstotkov uvoza teh virov predstavlja uvoz mineralnega olja. V povojnih letih je potreba po energiji v zahodni Evropi v stalnem naraščanju. V prvih povojnih 20 letih se je podvojila. Kakšno vlogo igra pri tem nafta, je razvidno iz tega, da je povečano potrošnje energije do 90 odstotkov krila nafta. Leta 1965 je nafta krila že dve tretjini potreb energije v Zahodni Evropi. V primeru, da ta vir energije izpade, za njega ni nadomestila. Tudi zemeljski plin nafte ne more docela nadomestiti.

V zadnjih letih je potrošnja nafte v Evropi letno narasla za 14 odstotkov. Navzlic temu, da je pričakovati, da bo zemeljski plin nafta do gotove mere le nadomestil, bo potrošnja nafte leta 1970 za 60 odstotkov večja, kakor je bila leta 1965.

Tako smo torej v času, ko je nafta kri življenja zahodne Evrope. Ta kri teče sedaj po podzemskih cevih širom Evrope. Leta 1956 je imela Evropa 850 km naftovodov. Leta 1963 je bil dograjen 780 km dolgi južnoevropski naftovod iz Marseilla v Karlsruhe, ki je bil čez poldrugo leto podaljšan v center srednjeevropskih rafinerij v Ingolstadtu, kamor je bil medtem speljan tudi naftovod iz Genue, sedaj pa še transalpinski naftovod iz Trsta. Vsi ti naftovodi so sedaj 7000 kilo metrov dolgi in so stali 19 milijard šilingov.

Vprašanje stanovanjske reforme čedalje bolj zapleteno

Kakor ima ÖVP svoje velike težave pri pripravi davčne reforme, jih ima tudi pri stanovanjski reformi, ki se je lotila. Ne za prvo, niti za drugo reformo doslej ni mogla doseči soglasja v svojih vrstah, kar je precej razumljivo, če upoštevamo njen sestav. Kar bi radi do-

segli industrijsko-bančni krogi v njenem Wirt-schaftsbundu, ne gre v račun Arbeiter- und Angestelltenbundu in tudi večinoma ni po volji Bauernbundu.

Kakor je vladni osnutek davčne reforme zaradi tega sad improvizacije, je tudi osnutek za stanovanjsko reformo, ki ga je vlada koncem maja predložila parlamentu. Z njegovo vsebino se od tedaj naprej ubada 27 članski odbor parlamenta, pri čemer se je že v začetku pokazalo, da bo osnutek v marsičem spremenil. Tega pričakovanja je tudi sam kancler Klaus, ki je proti svoji navadi že začetkom meseca sporočil, da bo glede stanovanjske reforme parlament prosto odločal.

Vprašanje stanovanjske reforme pa se je koncem minulega tedna še bolj zapletlo, ko je SPÖ v parlamentu predložila svoj tozadevni protipredlog, ki ga je strankin upravni odbor soglasno odobril. Tudi s tem predlogom se sedaj bavi imenovani 27 članski parlamentarni odbor. Socialistični predlog izhaja iz stališča, da je treba v prihodnje vsako leto zgraditi 30 tisoč stanovanj s pomočjo javne roke in z njenim pospeševanjem. S tem bi se upoštevajoč zasebnih in drugih gradenj stanovanj število letno zgrajenih stanovanj povečalo na približno 55.000.

Za imenovanih 30.000 stanovanj s povprečno površino 70 kvadratnih metrov bi bilo potrebnih 7560 milijonov šilingov, pri čemer bi morala javna roka letno pripraviti okoli 5292 milijonov šilingov dolgoročnih kreditov. Po tem osnutku bi obrestna mera za take kredite znašala 1 odstotek. Prispevek interesenta na takem stanovanju k gradnji bi znašal 10% skupnih stroškov gradnje — v povprečju 25 tisoč šilingov, 20% gradbenih stroškov pa bi bilo treba kriti s krediti kapitalnega trga.

Bistveno je tudi še določilo socialističnega osnutka, ki omejuje krog oseb, ki bi bil vključen v pospeševano stanovanjsko gradnjo. Takih stanovanj naj bi bile deležne le osebe, pri katerih bi samostojna gradnja stanovanja povzročila dolg, katerega mesečni obrok odplačala bi bil večji od 15 odstotkov družinskega dohodka. Teh stanovanj osebe, katerih mesečni zaslужek prekaša najvišjo osnovo za prispevke k starostnemu zavarovanju po ASVG za več

POŠIROKEM SVETU

DUNAJ. — Pred nedavnim so aretirali 59-letnega Antona Sillerja, ki je obdolžen, da je v letih 1941 do 1944 sodeloval pri likvidacijah Židov v koncentracijskih taboriščih na Poljskem.

PNOM PENH. — Kamboški parlament je sklenil zakon, po katerem bo Kambođa odprla v tujini petnajst diplomatskih predstavništev. Veleposlanstva bodo odprla v Španiji, Italiji, Romuniji, Bolgariji, Pakistanu, Švici, Cejlonu, Izraelu, Libanonu, Danski, Severni Koreji in Albaniji, poslaništvi v Avstriji in Belgiji, generalni konzulat pa v zahodnem Berlinu.

NEW YORK. — Jordanski predstavnik pri Združenih narodih je opozoril varnostni svet na to, da so Izraelci začeli izganjati arabske prebivalce s jordankega ozemlja, ki so ga zasedli. Zahteval je, naj varnostni svet najnuj ukrepa in prepreči preganjanje arabskega prebivalstva.

VARSAVA. — Poljska meni, da morajo zdaj članice SEV [organizacija za gospodarsko sodelovanje vzhodnih držav — op. ured.] hitreje reševati valutno-finančne probleme, ki so v sedanjih razmerah precejšnja ovira gospodarskemu sodelovanju, trgovinski izmenjavi ter industrijski specializaciji in kooperaciji.

ALŽIR. — Predsednik alžirske vlade Huari Bumedian je v zvezi z dogodki na Srednjem vzhodu ostro kritiziral Združene narode. Dejal je, da je OZN pokazala svojo nemoč in pri tem bila podobna staremu Drutivu narodov. Neučinkovitost OZN po njegovem mnenju ni prišla do izraza le ob arabsko-izraelski vojni, marveč se je pokazala tudi v zvezi z Vietnamom.

BONN. — Porotno sodišče v Karlsruhe je obsodilo na šest let zapora ustaškega zločinca Sijepana Bosaka, kateri je lani skušal umoriti jugoslovanskega državljana Pavla Mijiča. Na sodni obravnavi je bilo ugotovljeno, da je Bosak do svoje aretacije vodil ustaško organizacijo »Revolucionarno hrvatsko bratstvo« v Karlsruhe.

DUNAJ. — Zunanji minister dr. Lujo Tončič-Sorinj je prejšnji teden sprejel jugoslovanskega veleposlanika na Dunaju Vjekoslava Prpiča, akor je razvidno iz tozadevne vesti, ki jo je objavil Tanjug, sta se pogovarjala o vprašanjih v zvezi s položajem manjšin v Avstriji.

BRASILIA. — Vrhovno brazilsko sodišče je sklenilo, da bodo nacističnega vojnega zločinca Franza Stangla izročili Zahodni Nemčiji. Ta sklep vsebuje pogoje, da v Nemčiji Stangla ne smejo obsoditi na dosmrtno kazen, ker mora priti tudi še pred avstrijsko sodišče.

PARIZ. — V Franciji je zbudil nezadovoljstvo vladni sklep o podražilni kruha in javnega prometa. Podražitev je zlasti občutna v prometu, kjer znaša do 60 odstotkov.

ATENE. — Novi grški režim se trudi, da bi spel uredil odnose s sosednjimi državami. Tako je predsednik vlade Konstantin Kollas izjavil, da so grško-bolgarski sporazumi iz leta 1964 za Grčijo še vedno podlaga za njene odnose s Bolgarijo. Hkrati je izrazil željo po dobrih stikih z vsemi državami, ne glede na njihove družbene sisteme, zlasti pa s sosedi.

WASHINGTON. — V ameriški državi Floridi je spel prišlo do velikih rasnih nemirov, ko je neki policist ustrelil črnca, katerega je baje zalotil pri vplomu. Črnski prebivalci mesta Tampe so odgovorili z obsejnim protestnimi demonstracijami, med katerimi je bilo več ljudi ranjenih, predvsem pa je bilo med spopadom povzročena velika materialna škoda.

MOSKVA. — V Sovjetski zvezi so izstrelili novo vesoljsko ladjo »Venera 4«, ki naj bi v štirih mesecih dosegla Venero. Ladja je brez posadke, pač pa je opremljena s številnimi instrumenti, ki posredujejo sovjetskimi znanstvenikom dragocene podatke iz vesolja.

RIM. — Italijanski zunanji minister Fanfani bo v ponedeljek odpotoval na uradni obisk v Romunijo. S tem bo vrnil obisk romunskemu zunanjemu ministru Marescu, ki je bil tri dni v Italiji.

KAIRO. — V vodstvu obojestranih sil Združene arabske republike so v zvezi z zadnjimi dogodki izvedli temeljite spremembe. Namestnik vrhovnega komandanta maršal Amer in obrambni minister Badran sta odstopila, večje število visokih vojaških funkcionarjev pa je bilo upokojenih. Za glavnega poveljnika obojestranih sil je predsednik Naser imenoval generala Mohameda Fawzija, kateri je bil prej načelnik generalštaba.

PRAGA. — Kakih 80 kilometrov južno od Prage so zgradili čez Volhavo 330 metrov dolg most, ki se čez reko pno v enem samem jeklenem loku ter je največji most te vrste na svetu.

ZENEVA. — Amerika je na razorožitveni konferenci odločno zavrnila očilke, češ da si želi doseči sporazum o prepovedi širjenja atomskega orožja in tako zagotoviti komercialni atomski monopol dvema atomskima veleilama — sebi in Sovjetski zvezi. Ameriški delegat William Foster je v tej zvezi dejal, da morajo države, ki imajo pomisleke glede takega sporazuma, jasno povedati, ali bi rade, da se prepreči grozeče širjenje atomskega orožja ali ne.

AMAN. — Poveljnik jordanke sanitetne vojaške baze je obtožil Izrael, da so izraelska letala z napalmi bombami napadla vojaške in civilne objekte v Jordaniji in da je bilo pri tem ubitih ali ranjenih na stotine ljudi. Amanska bolnišnica je polna ranjenih vojakov in civilistov, med njimi tudi žensk in otrok.

TOKIO. — Japonska vlada je sporočila, da japonska ne bo sodelovala pri morebitnih mirovni silah OZN na Srednjem vzhodu, čeprav bi svetovna organizacija objavila tak poziv. Japonsko stališče utemeljuje s političnimi razlogi.

ATENE. — V Grčiji se nadaljujejo aretacije sedanjemu režimu neljubih oseb. Poleg političnih in sindikalnih ter drugih naprednih ljudi so začeli tudi s aretacijami duhovnikov. Tako so duhovnika Teodorja Angelosa iz okolice Olimpije aretirali z utemeljitvijo, da je klevetal kralja; postavili ga bodo pred vojaško sodišče.

kot 100 odstotkov ne bi bile deležne. Ta osnova znaša sedaj 6300 šilingov.

Državne prispevke k gradnji stanovanj naj bi bili deležni zasebniki in njihova pristojeva združenja, občine ter gradbena združenja, ki jim je priznan značaj obče koristnosti. Na vsako teh treh skupin naj bi letno odpadla ena tretjina skupnega državnega prispevka.

ZANIMIVE UGOTOVITVE UNESCO:

Dve milijardi ljudi na svetu

nima ustreznih informacijskih sredstev

Kljub skokovitemu napredku grafične industrije in uporabljanja umetnih satelitov za prenos besede in slike s kontinenta na kontinent sta na svetu še vedno dobri dve milijardi ljudi (70 odstotkov vsega človeštva), ki nimajo ustreznih informacijskih sredstev. Tako se glasi ugotovitev UNESCO v zanimivi publikaciji „Informacije na svetu“. Po mnenju strokovnjakov UNESCO bi moral imeti civiliziran narod najmanj deset izvodov dnevnega tiska in vsaj pet radijskih sprejemnikov na sto prebivalcev, če bi hotel doseči „živiljski minimum“ informacij. Toda ta minimum ima le 30 odstotkov svetovnega prebivalstva.

Zlasti za Afriko, Azijo in nekatere države Latinske Amerike velja, da so glede informacijskih sredstev še daleč pod „živiljskim minimumom“. Nekoliko hitreje kot tisk napreduje radio in televizija, toda zaradi velikih stroškov in nizkega živiljskega standarda je tudi to napredovanje precej skromno in ne gre v korak z naraščanjem števila prebivalcev. V Afriki je n. pr. pet držav, ki sploh nimajo nobenega tiskanega dnevnika. Vsekakor pa preseneča, da bogata Južnoafriška unija nima televizije, kar pa je predvsem posledica rasistične vladne politike, ki se boji, da bi „uvoženi“ televizijski sprejemniki prinesli nove ideje, ki bi lahko pomenile konec nadvlade belcev.

Iz zgoraj omenjene publikacije UNESCO je razvidno, da je skupna naklada dnevnikov najbolj močno poskočila v Sovjetski zvezi, kjer

se je tekom petnajstih let povečala od 34 na 80 milijonov izvodov. Manjše, toda kljub temu zelo pomembne „skoke“ so zabeležili pri dnevnem tisku v vzhodnoevropskih deželah, zlasti na Poljskem in Češkoslovaškem. Po številu izvodov dnevnega tiska na sto prebivalcev je še vedno na prvem mestu v svetu Vel. Britanija, kjer odpade na sto ljudi povprečno 49 izvodov dnevnikov, medtem ko znaša v Ameriki to povprečje „samo“ 32 izvodov.

Naj za primerjavo navedemo iz publikacije UNESCO še nekaj podatkov: enako povprečje kot Velika Britanija (namreč 49 izvodov dnevnega tiska na sto prebivalcev) je zabeležila tudi Švedska, na Norveškem in v Vzhodni Nemčiji znaša 45,6 izvodov, na Japonskem 42, v Novi Zelandiji 40, na Norveškem 37,8, v Avstraliji 37,5, na Finskem 35,8, na Danskem 34,7, v Švici 33,1, v Zahodni Nemčiji 30,6, v Belgiji 30, na Češkoslovaškem 27,4, v Franciji 27, na Irskem 24,1, na Nizozemskem 23,3 in v Avstriji 22,5 izvodov dnevnikov na sto prebivalcev. Povsem drugačne so razmere v tako imenovanih zaostalih deželah, kjer sta z dnevnim tiskom najslabše oskrbovani afriški državi Etiopija in

Kongo (povprečje znaša le 0,2 izvoda dnevnikov na 100 prebivalcev). Niti enega izvoda na sto ljudi beležijo še Afganistan (0,4), Sudan (0,5), Libija in Pakistan (0,7), Nigerija (0,8) in Burma (0,9), zato pa ima na primer Tajska celo za evropske razmere dovolj dobro razširjen dnevni tisk, saj pušča s povprečno 14 izvodov na sto prebivalcev za seboj Španijo (11) Portugal (7,7), Italijo (11,5), Albanijo (4,9), Grčijo (12,5), Jugoslavijo (7,6) in Turčijo (4,5).

Ker je razširjanje tiska pogojeno s stopnjo izobraženosti ljudstva, je povsem razumljivo, da v mnogih državah še ni mogoče pričakovati hitrega napredka. Primer Tunizije, kjer v nekaterih vaseh zvečer javno berejo dnevno časopisje, pa zgovorno kaže, da je žeja za novicami in s tem povezana želja po izobraževanju zelo velika tudi v fistihi delih sveta kjer je glavni problem — nepismenost, za katero še vedno „boleha“ skoraj polovica svetovnega prebivalstva. Zato ni čudno, da so televizijske oddaje v

V CELOVSKI »GALERIJI 61«:

Razstava otroških risb pod geslom „Dobro dejanje“

Ugledna celovška »Galerija 61«, ki je doslej predstavila koruški javnosti že celo vrsto priznanih domačih in tujih predstavnikov sodobne likovne umetnosti, se je tokrat odločila za povsem drugačno in po svoje nedvomno zanimivo prireditev: razstavlja risbe, ki so jih šolski otroci iz raznih predelov Avstrije narisali oziroma naslikali na temo »Dobro dejanje«.

Razstava obsega okoli 120 risb, ki ne presenetijo le s svojo živo barvitostjo, marveč napravijo globok vtis predvsem s svojo prepričljivo izpovedjo. V njih se zrcali miselni svet mladih ljudi, otrok od 8 do 14 let starosti, ki vsak po svoje v črtah in barvah izpovedujejo svoje občutke, doživetja in poglede na dobre lastnosti človekovega značaja.

O umetnosti v pravem pomenu besede tukaj seveda ne bi mogli govoriti, čeprav se v nekaterih risbah že zdaj kažejo znaki bodočih talentov. Toliko bolj pa se mladi »slikarji« približujejo umetnosti z vsebino svojih del, ki pričajo o izredni domiselnosti in resnični zavzetosti. To niso risbe samo zaradi risb, temveč je vsaka posamezna slika tudi podoba avtorjeve duševnosti, tistih skrivnostnih notranjih gibal, ki omogočajo človeku, da individualno sprejema in doživlja svet okoli sebe, naj bodo to potem naravne katastrofe, nevarnosti prometa ali kakršnekoli druge situacije, ko je človek še posebno navezan na pomoč sočloveka.

Izredno zanimiva in po svoje privlačna razstava bo odprta do 30. junija.

nekaterih državah — kot na primer v Indiji — v veliki meri posvečene prav boju proti nepismenosti.

Študentsko gledališče iz Ljubljane je gostovalo pri naših študentih na Dunaju

Na povabilo Kluba slovenskih študentov na Dunaju je ob koncu minulega tedna gostovalo na Dunaju študentsko gledališče, ki deluje v okviru ljubljanskega Pionirskega doma. Pod vodstvom Drage Ahačičeve je v klubski dvorani slovenskega visokošolskega doma Korotan uprizorilo Anouilovo »Antigono«, s katero je to gledališče sploh začelo svojo dejavnost.

Dom Korotan seveda ni bil zgrajen za gledališke predstave in tako na pomožnem odru tudi ni bilo mogoče pričakovati posebne scene. Vendar pa za moderne uprizoritve leta ni najvažnejša; važno je, da se igralec na vsakem odru — torej tudi na pomožnem — hitro znajde. Tukaj pa je treba ugotoviti, da se to vsem nastopajočim ni popolnoma posrečilo. Prijetno sta presenetila le Milica Rupnik v vlogi Antigone in Matjaž Tanko kot Kreon; dosegla sta raven igralcev dunajskih študentskih gledališč, medtem ko je ostalim igralcem manjkalo še precej sproščenosti na odru.

Kljub temu lahko rečemo, da je bilo gostovanje ljubljanskih študentov razveseljivo doživetje za vse obiskovalce predstave, hkrati pa pomeni lep uspeh za izvajalce same, zlasti če upoštevamo, da je »Antigona« njihov prvi korak na poti odrske dejavnosti. Seveda bo potrebnih še veliko naporov tako s strani članov odra kakor tudi s strani vodstva ljubljanskega študentskega gledališča, ki si je zastavilo nalogo, da postopoma in organično izoblikuje svoj lastni specifični izraz. Tak izraz mora najti danes vsako amatersko gledališče, še posebej pa velja to za študentske ansamble, saj se od študentov po vsej pravici pričakuje nekaj posebnega, bistvenega študentski fantaziji in idejnemu bogastvu.

Da je ljubljansko študentsko gledališče v tem oziru na pravi poti, je pokazalo tudi njegovo gostovanje na Dunaju.

(am)

Oh, ta mladina!

Kolikokrat izrečejo odrasli te besede in se pritožujejo, kako »pokvarjena« je mladina; le redkokdaj pa pomislijo, da so v veliki meri krivi sami, če mladina ni taka, kot bi si jo želeli.

Psihologi so ugotovili, da otrok le prav majhen delček svojih lastnosti prinese s seboj na svet. Vse ostalo mu dasta vzgoja in okolje, v katerem živi. Otrok posnema ljudi, ki jih ima rad. Oče in mati, bratje in sestre ter stari starši so mu vzor. Njihovi liki mu že v zgodnjem detinstvu vtisnejo v mehko, nepopisano notranjost del svoje podobe, svojega značaja. Če je ta podoba svetla in dobra, bo tudi otrokov značaj dober in svetel. Če pa bo našel svoje vzore v ljudeh, ki imajo take ali drugačne napake, bo del teh napak prešel tudi nanj.

Zato mislimo na to, da nas otroci gledajo, ocenjujejo in posnemajo. Bodimo kritični predvsem do sebe, pa bodo tudi naši otroci boljši in mladi na nam ne bo več delala »sivih las«.

Tedenski spored XV. kult. prireditev v Ljubljani

17. 6. — Goldoni-Rupel PRIMORSKE ZDRAHE, Drama SNG Ljubljana
18. 6. — Goldoni-Rupel: PRIMORSKE ZDRAHE, Drama SNG Ljubljana
20. 6. — Borodin: KNEZ IGOR, Opera SNG Ljubljana
21. 6. — BECKET, angleški barvni zgodovinski film
22. 6. — BECKET, angleški barvni zgodovinski film
24. 6. — Shakespeare: KRALJ LEAR, Drama SNG Ljubljana

Začetek predstav ob 20.30 uri.

MORJE OGROŽA BENETKE:

Mesto lagun v boju za življenje

Med naravnimi nesrečami, ki so minulo leto zadele Italijo, je bilo »visoko morje«, ki je zalilo Benetke, po svojih neposrednih posledicah tako rekoč le obrobni dogodek. Ni ga moč primerjati z dramatično katastrofo, ki jo je doživelo drugo italijansko zgodovinsko in kulturno središče — Firenze. Toda položaj v Benetkah je v bistvu vendarle mnogo bolj alarmanten: v Firencah je škoda ogromna in deloma nepopravljiva, toda mesto živi in bo brez dvoma živelo naprej, medtem ko v Benetkah mnoga znamenja kažejo, da so obsojene na počasno, a zanesljivo smrt.

Mnogokrat je bilo že slišati, da se Benetke pogrezajo. Tudi voda, ki zalije Markov trg, je že dolgo reden pojav: vsako jesen, ko mine zanos filmskih in drugih prireditev, se nad mestom lagun zgrnejo megle in plitvo laguno napolnijo milijoni kubikov slane vode, ki se že desetletja meša s slupeno nafto. Korozija neusmiljeno gloda palače, že vse vegaste in prhke, in neštete druge spomenike, ki pričajo o tem, kako so cele vekove iz mračne Evrope držale skozi Benetke edine vezi s cvetočimi deželami onkraj Sredozemlja.

Benetkam, ki so vsako leto cilj milijonov turistov iz vseh delov sveta, so položili temelje leta 452 tisti ljudje, ki so si v lagunah poiskali zatočišče pred Huni in Goli. Mesto se je razvijalo in raslo, sčasoma si je pridobilo vzdevek »gospodarica Sredozemlja«. Lahke lesene hiše so se postopoma umikale marmornatim palačam, zgrajenim na teme-

ljih iz brestovih, macesnovih in hrastovih debel, ki so jih zabilili v morsko dno.

Stoletni zob časa seveda ni prizanesel beneškemu temeljem. Slana voda, industrijska oplaka iz okolice in motorni promet na kanalih so sčasoma razdejali temelje mesta lagun. Že pred lansko katastrofo so se tu in tam podirali zidovi hiš, ker so popustili mogočni piloti pod njimi. Le novi temelji lahko rešijo mesto propada. Inženirji predlagajo, da bi podrl stare hiše, zlasti tiste na robu mesta; zavzemajo se za zanesljiv sistem zapornic in za varnost mesta v skladu s sodobnimi strokovnimi dognanji. Predvsem pa potrebujejo Benetke nove temelje, trdno plaščad iz marmora, jekla in betona. Po ocenah strokovnjakov je to edina možnost za rešitev mesta z množico palač in nenadomestljivih umetniških dragocenosti.

Uresničenje zamisli je seveda odvisno od sredstev. Znano je, da Italija sama ne bi

zmogla velikanskih vsot, potrebnih za obsežna gradbena dela. Rimski parlament je v okviru posebnega zakona odobril za Benetke 30 milijard lir, toda potrebovali bi jih vsaj 300. Zato razpravljajo o načrtih tudi že v drugih deželah, nekateri predlagajo mednarodno nabalralno akcijo za rešitev Benetk. Mnogi, ne le umetniki in zgodovinarji sodijo, da je treba tudi za prihodnje rodove ohraniti slavno mesto lagun.

Ogroženo je ogromno kulturno in turistično bogastvo. Palače, cerkve, kipi in slike žalostno ginejo; brez velikanske in metodične obnove Benetke ne bodo preživele. Načrtov za rešitev ne manjka in menijo, da za sodobno tehniko to ne bi smelo biti vprašanje. Sklicujejo se na Nizozemce in na njihov veličastni boj z morjem. Že precej časa obstaja poseben odbor za »študij beneškega problema«, ki porabi na leto milijardo lir. Toda odločni poseg bi moral biti res ogromnih razsežnosti. Treba bi bilo rešiti in zavarovati ne samo cerkve in spomenike, temveč tudi »ves ambien, ki obdaja te dragulje«. Restavrirali bi bilo treba tako rekoč ves umetniški in drugi kulturno-zgodovinski inventar, ki je nagraden za bujno arhitektonsko fasado.

Med načrti za rešitev Benetk je eden, ki se zdi zanimiv že zaradi tega, ker jasno opozarja na obsežnost, kompleksnost in specifičnost problema. Krog beneških strokovnjakov se namreč ukvarja z idejo, da bi mesto iz »propadajočega muzeja« spremenili v

živ »otok učenosti«, v mednarodno kulturno-študijsko središče na najvišji ravni, v katerem naj bi odprle svoje posebne oddelke univerze z vsega sveta. Zdaj sestavljajo katalog vseh kulturnih ustanov, ki bi jih lahko »ponudili« tujim visokim šolam.

Ta načrt, pravijo, bi moral biti povezan z generalno in radikalno usmeritvijo bodoče usode Benetk. V mestu lagun namreč ne gre samo za kulturne zaklade neprecenljive vrednosti, marveč gre tudi za mnoga drobna in borna imetja, od katerih pa je odvisno mnogo življenj. Poleg Benetk z razglednic, ki jih krasijo golobi in levi, obstajajo tudi Benetke, ki s svojimi zadušljivimi kanali, trhlili mosličji in zamreženimi linami namesto oken ne vabijo turistov in fotografov. Lani novembra je visoka voda zalila siromašna pritičja, kjer živi kakih 4500 družin — družin z mnogimi otroki in brezposelnimi očeti — ter jim uničila še tisto malo, kar so premogli.

Benetke niso samo kulturno tehnični, ampak predvsem tudi socialni problem: proti Mestram na celini že dolgo teče in se stopnjuje emigracija, ki zajema cele poklice. To spreminjanje socialne sestave bi morali po mnenju zagovornikov načrta o »novih« Benetkah pospešiti in mu dali strogo začrtane okvire. Mesno prebivalstvo naj bi skrčili na novi »optimum«, ki ne bi presegal sto tisoč ljudi. Dragocenejšje stavbe naj bi obnovili, kar je nepomembno in trhlo, pa naj bi podrli in tam zasadili parke. V Benetkah naj bi ostali možje kulture in učenosti...

KULTURNE DROBTINE

● Lep uspeh je zabeležil eksperimentalni oder celovškega Mesnega gledališča, ko je prejšnji teden gostoval v Ljubljani z enodejanskimi »Poziv k vojakom« Bernarda Shawa, »Prenočevalnico brezdomcev« Horsta Fitzhuma in »Državo, ograjeno s steklenicami« Hansa Heinricha Formanna. S tem gostovanjem so celovski gledališčniki vrnil nedavni obisk Malemu odru ljubljanske Drame, kateri se je v Celovcu predstavil s Koplivo komedijo »Oj očka, ubogi očka...«. Izredno prisrčni sprejem, ki so ga bili deležni Celovčani v Ljubljani, vsekakor pričča o bistveno drugačnem odnosu do gledališke umetnosti in kulturne izmenjave, kot pa je prišel do izraza pri gostovanju ljubljanskih umetnikov.

● V starosti 67 let je umrl znani ameriški gledališki in predvsem filmski igralec Spencer Tracy, ki je za svoje nepozabne like v mnogih filmih dvakrat prejel Oscarja in številne druge nagrade.

● Ob sodelovanju umetnikov iz Jugoslavije, Avstrije in Madžarske bodo v Murški Soboti priredili obsežno razstavo likovnih del pod naslovom »Panonska prokrajina — panonski zlovek«. Razstava bo od 16. julija do 10. septembra, in sicer v okviru mednarodnega turističnega leta.

● Letošnji 14. festival jugoslovenskega igranega filma bo od 1. julija do 1. avgusta v Pujuju. Predvajali bodo filme, ki so nastali po lanskoletnem festivalu, prav tako pa tudi dokumentarne in kratke filme, kateri so bili nagradjeni na letošnjem festivalu v Beogradu.

● 52. svetovni kongres esperantistov, ki bi moral biti letos v Tel Avivu, bodo zaradi dogodka na Srednjem vzhodu priredili v dneh od 2. do 9. avgusta v nizozemskem mestu Rotterdamu.

● V okviru svojega pospeševanja umetnosti je ministristvo za pouk v zadnjih dvajsetih letih odkupilo blizu 1.000 del likovnih umetnikov.

Koroška v borbi za podaljšanje turist. sezone

Sekcija za turizem koroške zbornice obrtnega gospodarstva je letos izdala precej obsežen katalog ponudb turističnih nočitev in penzionov za čas od 1. aprila do 15. junija in od 20. septembra do konca oktobra, torej za čas pred glavno poletno turistično sezono in za čas, ko bo ta minula. V katalogu so opisani turistični kraji ter zmogljivosti in cene nočitev in penzionov v tem času. Navedenih je okroglo 590 turističnih podjetij, ki pod geslom „Ne doma, a vendar-le kot doma“ po vrednih cenah obetajo domačnost in individualno postrežbo. Med njimi so hoteli vseh kategorij, gostišča, penzioni in tujski domovi. Cene za nočitve se začnejo odgovarjajoče komfortu pri 25, cene za polni penzion pa pri 58 šillingih in naraščajo do 270 šillingov na dan in osebo.

Omenjeni katalog je pravzaprav samo dodatek k vsej dosedanji propagandi, ki jo delajo koroška turistična podjetja, združenja in občine za pridobivanje gostov doma in v inozemstvu. Ta dodatek predstavlja le propagando za podaljšanje poletne turistične sezone na Koroškem.

To je tudi potrebno. V poletni turistični sezoni (maj—oktober) 1965 je po turističnih podjetjih in pri privatnih oddajalcih sob odpadlo na Koroškem le 65 nočitev na turistično posteljo, medtem ko jih je leta 1961 odpadlo še 66,4. To je bore malo, če pri tem upoštevamo, da je v juliju in avgustu 1965 odpadlo na turistično posteljo 44 nočitev, na maj in junij ter na september in oktober pa skupno le 21, leta 1961 pa 23 (glej spodnji pregled — op. ured.).

Ze samo ta primerjava kaže, kako potrebno je, da Koroška svojo turistično propagando osredotoči na pridobivanje gostov za čas predsezone in za čas po glavni sezoni. To je potrebno tembolj, ker število turističnih postelj nagleje narašča, kakor število turističnih nočitev.

To pa je potrebno tudi zaradi tega, ker poizkus takoimenovane druge sezone na Koroškem ni uspel.

Pri tem poizkusu je šlo za to, da bi pospešili razvoj zimske sezone. V nekaterih krajih v območju Visokih Tur je sicer to deloma uspelo, toda v deželnem merilu se poizkus ni obnesel. Število nočitev v zimski sezoni se je sicer med turističnim letom 1960-61 in 1964-65 dvignilo za 36% na 427.819 nočitev, vendar je od skupnega števila turističnih nočitev v turističnem letu 1964-65 na te nočitve odpadlo le še 3,5% nočitev, medtem ko je v turističnem letu 1960-61 odpadlo še 4,2%. V sled tega je število zimskih nočitev na turistično posteljo od 3,2 nočitve 1960-61 zdrknilo na 2,7 nočitve v letu 1964-65.

Prizadevanje za večji pritek turistov v času pred glavno turistično sezono in po njej narekujejo tudi drage investicije turističnih podjetij, poleg tega pa ga tudi narekuje čedalje ostrejša borba za vsestransko usposobljeno strožno osebje, od katerega je ob naraščajoči konkurenci drugih turističnih dežel in držav odvisen uspeh turizma sploh.

Od usposobljenega strožnega osebja bo odvisen tudi uspeh akcije, ki je bila sprožena pod geslom „Ne doma, a vendar-le doma“. V turizmu namreč čedalje bolj

odloča osebna nota. Gost se hoče počutili kot človek in docela se hoče otresti vrveža v čedalje bolj uniformiranem življenju industrijske družbe in njenega časa. Zato se mora strožno osebje čim bolj prilagoditi mentaliteti in navadam gostov. Mora jih spoznati, se po njih ravnati in jim po želji postreči.

Zadnje čase dajejo temu tudi na Koroškem velik poudarek, kakor tudi čedalje bolj skrbijo za možnost razvedrila turistov in za njihovo uživanje v domačo krajevno družabnost. Letošnji koledar prireditev za turiste vsebuje poleg programov po zabaviških skupno okoli 600 raznih folklorističnih, družabnih, gledaliških, koncertnih, športnih in drugih prireditev. 31 občin je za časa sezone uvedlo redne prireditve, s katerimi pospešuje spoznavanje in prijateljstvo med domačini in turisti, pa tudi med turisti samimi.

Vsa ta prizadevanja kaže, da je čas turizma po šabloni minul. Kdor hoče pri turizmu zaslužiti in imeti od njega trajno korist, mora za svoje goste vsestransko skrbeti in jim vedno znova ustvarjati dobro počutje.

Blaz Singer

Letovanje naših otrok na Jadranu

Letos bo letovala le ena skupina otrok iz Koroške na morju. Letovala bo v Savudriji od prvega tedna počitnic naprej tri tedne.

Starši, ki želijo poslati otroke na letovanje, naj vložijo pismeno prošnjo, iz katere mora biti razvidno: ime, poklic in naslov staršev, ime otroka in izjava, če je že kdaj bil na letovanju in kolikokrat. Tej prošnji je treba priložiti:

- zadnje šolsko spričevalo,
- priporočilo krajevne prosvetne ali združne organizacije,
- osebno izkaznico otroka s sliko in
- režijski prispevek v znesku šil. 300

in vse skupaj poslati do najkasneje 25. junija 1967 na naslov: Počitniška kolonija, Gasometergasse 10/I, 9020 Celovec - Klagenfurt.

Posebej opozarjamo, da posameznih dokumentov ne prevzemamo. Za prijavljenega velja šele otrok, za katerega so bili hkrati oddani vsi dokumenti. Po 25. juniju ne sprejemamo nobenih prijav več.

Za vsakega otroka je treba poleg zgoraj navedenih dokumentov oddati tudi zdravniško spričevalo, ki pa ne sme biti izstavljeno prej kot 10 dni pred odhodom skupine na letovanje. Iz zdravniškega spričevala mora biti razvidno, da je za otroka letovanje na morju pripojljivo. Šele ko prejmemo to zdravniško spričevalo, velja otrok za dokončno prijavljenega.

Za osebno izkaznico otroka velja le izkaznica (Personalausweis), ki jo izstavi okrajno glavarstvo, ali pa potni list. Za otroke z osebnimi izkaznicami je potrebna tudi izjava (v nemščini) očeta oz. zakonitega zastopnika, da se strinja s potovanjem otroka v inozemstvo.

Za letovanje pridejo v poštev le otroci v starosti od 9 do 14 let, pri čemer imajo prednost otroci, ki še niso bili na letovanju. Otroci, ki so bili že tri- in večkrat na letovanju, bodo upoštevani samo v primeru, da bo še kakšno mesto prosto. Starši, katerih otroci bodo sprejeti na letovanje, bodo po končanem prijavnem roku in po predložitvi zdravniškega spričevala dobili pismeno obvestilo in potrebna nadaljna navodila.

Konzumne zadruga imajo občne zборе

60 konzumnih zadrug širom države bo imelo do konca junija zaključene svoje občne zборе, kakor to predvidevajo njihova pravila. Delegati blizu 470.000 včlanjenih gospodinjstev imajo na teh občnih zborih možnost, da soddoločajo v nalogah, delu in razvoju teh zadrug v prihodnjem poslovnem letu. Od konzumnih zadrug na Koroškem sta imeli zadrugi v Celovcu in Spittalu svoj občni zbor minulo soboto, jutri dopoldne pa ga bo imela beljaška konzumna zadruga.

Pred temi občnimi zbori so bila pri vseh poslovalnicah zadrug — teh je v državi 1548 — članska zborovanja, kjer so člani lahko govorili iz svojih potreb in volili delegate za občne zборе. Na teh zborovanjih se je pokazalo naraščajoče zanimanje članov za delo in razvoj svojih zadrug in njihovih poslovalnic.

Razvoj zadnjih desetih let je pokazal, da med potrošniki zanimanje za konzumne zadruga narašča. Njihovo članstvo je v tem obdobju naraslo za 115.000 na 470.000 go-

spodinjstev. Promet konzumne organizacije se je v tem času povečal od 1,8 na 3,5 milijarde šil. in se je s tem skoraj podvojil. Skladno s tem je naraščal tudi obseg blagovnih povračil iz doseženega prometa. Pred 10 leti so zadruga na teh povračilih gospodinjam izplačale 31 milijonov šillingov, letos pa jim bodo izplačale 70 milijonov šillingov.

Razvoj turizma na Koroškem v številkah

Turistično leto	1960/61	1964/65	porast v %
Število turistov	1.064.167	1.465.616	38
Število nočitev:			
v tur. podjetjih in zaseb. sob.	6.834.980	10.342.315	51
v domovih na množ. ležiščih	213.977	418.913	96
v campingih	423.979	1.388.946	228
s k u p n o	7.472.936	12.150.174	62
Število turističnih podjetij	2.765	4.069	47
Število turističnih postelj	98.164	152.369	55
Od nočitev v turističnih podjetjih in zaseb. sobah odpade:			
na zimsko sezono	315.009	427.819	36
na poletno sezono	6.519.971	9.914.496	52
na julij—avgust	4.232.570	6.746.986	59
Zasedenost turističnih postelj (noči):			
v turističnem letu	69,6	67,7	
v zimski sezoni	3,2	2,7	
v poletni sezoni	66,4	65	
od tega v juliju—avgustu	43	44	
Od nočitev odpade:			
na domače (avstrijske) turiste	1.895.510	1.877.549	0,9
na inozemske turiste	4.939.470	8.464.766	71

Peta matura na slovenski gimnaziji

Na slovenski gimnaziji v Celovcu je te dni dozorel peti klas. Pravzaprav sta hkrati dozorela dva, ker sta prvič v njeni desetletni zgodovini k maturi nastopila dva osma razreda s skupno 37 dijakinjami in dijaki. S tem se je število maturantov, ki je koncem lanskega šolskega leta znašalo 84, vidno pomnožilo. Šolsko leto 1962-63 je dalo 17 maturantov, šolsko leto 1963-64 je dalo 21 maturantov, zadnji dve šolski leti pa vsako po 23.

Po pismeni maturi sredi maja se je v ponedeljek začela ustmena matura, ki je trajala do včeraj. V 8. a razredu (razrednik prof. Štefan Močilnik) je pred maturitetno komisijo pod predsedstvom strokovnega nadzornika dr. Valentina Inzka nastopilo 17 dijakov. Vsi so maturo z uspehom opravili. Z odliko pa so maturo opravili Mirko Messner, Zalika Mikl, Sonja Kaki, Zalika Kelih, Leni Wutte in Štefan Pinter. Matura v tem razredu je trajala v ponedeljek in torek.

V 8. b razredu (razrednik prof. Slavka Hronek) je k maturi nastopilo 20 dijakov. Maturitetni komisiji je predsedoval prof. Schreiner. O uspehu teh maturantov bomo poročali prihodnjik, ker je ob zaključku lista matura še trajala.

Deset let razvoja slovenske gimnazije v Celovcu,

pet njenih matur in število njenih letošnjih maturantov so najzgovornejši dokaz upravičenosti že večletne zahteve po lastnem posloju naše srednje šole. V tem času smo namreč koroški Slovenci vsako leto znova izpričali, da je bila ustanovitev te šole naša življenjska potreba. To pa šolsko oblast povezuje, da ji postavi tudi lastno poslopje in da s tem končno omogoči uvedbo dopoldanskega pouka.

Vsem dijakom, ki so maturo uspešno opravili, tem potom iskreno čestitamo, posebej pa dijakom, ki so maturo opravili z odliko. Želimo, da bi bili tudi na svoji nadaljnji življenjski poti tako prizadevni in da bi se s polno zavestjo vključili v prizadevanja za naš narodni napredek.

Nov slovenski zdravnik

V torek je na Dunaju naš rojak Joško Buch promoviral za doktorja zdravilstva in s tem uspešno zaključil svoj marljiv študij. Vsa študijska leta je bil viden tudi v Klubu slovenskih študentov na Dunaju in z gledno skrbel za njegov razvoj in delo.

Čestitkam, ki jih je v teh dneh deležen naš novi doktor, se iskreno pridružuje tudi naše uredništvo.

Nekaj novic iz Bilčovsa

Med našimi tedenskimi novicami moramo najprej pohvaliti skupino mladih gasilcev v naši požarni brambi, ki se je minulo nedeljo udeležila okrajnega tekmovanja

v usposobljenosti požarnih bramb celovškega okraja v drugi stopnji. Med 17 skupinami je skupina naših mladih gasilcev namreč zasedla prvo mesto, ko je dosegla 243,2 točke. S to zmago je našim mladim gasilcem omogočeno sodelovanje pri deželnem tekmovanju, ki bo v nedeljo, 25. junija 1967 v Celovcu in kjer bo nastopilo 10 najboljših gasilskih društev Koroške.

Kakor naše mlade gasilce, moramo pohvaliti tudi naše mlade prosvetaše in jim izreči ponovno priznanje za njihov uspeh nastop ob priložnosti ponovitve sporeda našega materinskega dneva minulo nedeljo v Št. lju. Vsi so se tudi tokrat dobro odrezali, od deklamatorjev do mladih igralcev ter pevk in pevcev našega mešanega zbora. Le korajžno po tej poti naprej.

Tretja naša novica pa je zelo tragična in žalostna. V duševni zmedenosti se je v nedeljo obesil 24-letni Pavel Krušič iz Pugnada. Za pridnega in nadebudnega fanta nam je zelo žal. Kot lesar, ki se je posvetil zidarskemu poklicu, ni bil le priden delavec, marveč si je z gradnjo lastne hišice pričel ustvarjati tudi pogoje za lepša bodočnost. V duševni zmedenosti si je na tragični način sam prekrizal vse načrte.

K O L E D A R

Poltek, 16. junij: Frančišek R.
Sobota, 17. junij: Adolf
Nedelja, 18. junij: Efram
Ponedeljek, 19. junij: Julijana
Torek, 20. junij: Silverij
Sreda, 21. junij: Alojzij
Četrtek, 22. junij: Ahacij

TO IN ONO

OD ŠMOHORA DO LABOTA

KORENSKO SEDLO. — Medtem ko dobiva cesta čez Korensko sedlo na avstrijski strani meje postopoma svojo podobo, so tudi na jugoslovanski strani začeli z njenim urejanjem do Jesenic. Modernizirali bodo tudi cesto od Bleda do Bohinja. Skupno hočejo na Gorenjskem modernizirati 300 km cest.

LEDINCE. — V naši občini je prišlo do dveh zaporednih težjih prometnih nezgod. V soboto je v Zgornjih Borovljah 22 letni študent Egmont Sparovec zgubil oblast nad svojim avtomobilom in se v bližini hotela Mittagskogel zaletel v železno ograjo. Sparovec in njegov sopotnik Miha Gregori sta utrpela težke poškodbe. V ponedeljek pa je 36 letni žagar Gašper Orgradnik iz Spodnjih Borovlj postal žrtev prometne nezgode. Ker je hodil na napačni strani ceste, je prišel pod avtomobil župnika Janeza Markica. Zaradi poškodb je na poti v beljaško bolnišnico umrl.

ŠT. JAKOB V ROŽU. — Sedemnajstletni dijak trgovske šole Edvard Meschnark je storil samomor. V gozdu blizu doma se je polil s petrolejem in se zažgal. Kljub zdravniški pomoči je na opeklinah umrl v beljaški bolnišnici.

PODLJUBELJ. — Na mokri cesti med ljubeljskim predorom in Podljubeljem je jugoslovanski državljani Edvard Grubič zgubil v petek oblast nad svojim avtomobilom in strmoglavil 22 metrov globoko. Težko poškodovanega so prepeljali v celovško bolnišnico.

CELOVEC. — V pravem pomenu besede v sobi Terezije Spendu ob Velikoviški cesti se je v soboto ustavil Holandec Hubertus Peeters s svojim avtomobilom, ko je zgubil nad njim oblast. Medtem ko je barako stanovalke težko poškodoval, je v avtomobilu le ena oseba utrpela lažje poškodbe.

RADIŠE. — Končno so tudi Radiše, ki ležijo tokorekoč pred vrati Celovca, dobile stalno prometno zvezo s svetom. Od ponedeljka minulega tedna vzdržuje pošta s svojimi avtobusi tudi z Radišami redno prometno zvezo. Domačini se te pridobitve zelo veselijo.

Vremenoslovni stolp v oblakih

Avtomati zbirajo podatke o zračnih plasteh do višine 315 m

Po dvajsetih, tridesetih kilometrih vožnje iz Moskve proti jugozahodu opazi avtomobilist višek jekleni stolp, katerega vrh štrli v oblake kot mogočna igla. Instrumenti in drugi aparati v avtomatično delujoči opazovalnici posredujejo zbrane podatke inštitutu za praktično geofiziko pri sovjetski akademiji znanosti. Okrogli stolp z enakomernim premerom 240 cm je visok 310 m, z zložljivim jamborom pa je mogoče dvigniti instrumente še 15 m višje. Konstrukcija iz jeklenih cevi, v katerih notranjosti vozi dvigalo, zanesljivo varuje proti vrhu speljane žice, ki posredujejo avtomatično zbrane podatke, hkrati pa ščiti instrumente proti vplivu elektromagnetskih polj v okolici. Čemu tak in tako visok stolp?

Ozračje tik nad zemeljsko površino nenehno proučujejo meteorološke postaje in observatoriji, v zračne plasti več sto metrov visoko pošiljajo znanstveniki tako imenovane radiosonde, vendar te prenašajo preletijo plasti ozračja v višini od 200 do 300 m, da bi utegnile zbirati podatke.

Ugotovitve o značilnostih spodnjih plasti atmosfere koristijo ne le vremenoslovcem in geofizikom, marveč tudi graditeljem televizijskih stolpov, radijskih relejnih postaj ipd. Vremenoslovna postaja na stolpu oziroma na raztegljivem jamboru na njem bo pripomogla, da bodo meteorologi preverili domneve o nastanku oblakov in o mešanju zračnih plasti ter proučili vzorčno zvezo med višino in nabiranjem ledu na napravah, razen tega pa ustroj oblakov in megle ter splošno gibanje v atmosferi.

Za tovrstne raziskave se zanima tudi zdravstvena služba v mestih. Z dimom in saji iz tovarniških in drugih dimnikov prihajajo v zrak zdravju škodljive snovi, ki sicer marsikje kmalu padejo na zemljo, delno pa jih utegnejo tokovi v določenih plasteh raznesti daleč naokoli, spričo česar se lahko tu ali tam naberejo v nevarno visoki koncentraciji.

Naprave v vremenoslovnem stolpu avtomatično zaznamujejo meteorološke značilnosti zračnih plasti od dveh do 315 metrov (temperaturo in vlažnost ter jakost, smer in hitrost vetra ipd.). Podatki se zbirajo v „centrali“, ki je povezana z vsemi nadstropji vremenoslovnega stolpa, vsako izmed skupin avtomatičnih instrumentov pa nadzoruje poseben strokovnjak. Raziskovalcem zračnih plasti in gibanja v njih so v veliko pomoč tudi umetni drobci, ki jih pošiljajo v zrak. V ta namen uporabljajo sferične, s svetlobo

odbijajočimi snovmi prevlečene drobce, med drugim iz pleksi stekla. Razen tega so na balkonih stolpa razvrščene naprave, v katerih gorijo različne snovi, tako da se širijo po zračnih plasteh „umetne“ saje in dim.

Kako daleč poljuje prašni delci iz naprav na stolpu? Posamezne drobce so našli tudi že 15 in celo 20 km naokoli. V ta namen so ustrezno razporedili z lepljivo snovjo (zmes kolofonija in ricinovega olja) prevlečene ponjave, na katerih se nabirajo prašni delci; svetlobo odbijajoče drobce odkrivajo z živosrebrnimi žarnicami. Delce s premerom nad 45 mikronov je mogoče opaziti s prostim očesom, pri štetju manjših pa uporabljajo luminiscenčni mikroskop.

Meteorološki stolp je zbral že precej podatkov o zračnih plasteh v bližini zemeljske površine, mreža takšnih postaj pa bo vremenoslovni službi olajšala delo in pripomogla znanosti do novih ugotovitev o mnogih pojavih v atmosferi.

Življenje na morskem dnu

Do zdaj nepoznane podvodne naprave omogočajo raziskovalcem prodor v morske globine. Nenavadno območje, bolj nedostopno kot planet, je danes precej dobro raziskano. V morju so prav tako ravnine in gorovja. Na morskem dnu sicer vlada popolna tema, toda življenje obstaja. Izteki potresov se nadaljujejo tudi v globini. Napetosti in krčenja zemeljske skorje so vidni tudi v morju.

Raziskovalci vsekakor še dolgo ne bodo imeli »oblačila«, ki bi jim omogočala gibanje na morskem dnu. Vodni pritisk je premočan: do tisoč kilogramov na kvadratni centimeter. Picardov batiskaf sicer doseže precejšnjo globino, toda človek iz njega le malo vidi, izstopiti pa ne more. Ta neverjetno velik svet nam pomagajo raziskovati na daljavo vodene naprave.

Elektronske, mehanske, in sonarne naprave omogočajo raziskovalcem dostop do velike zemeljske uganke, kot: kako so nastala morja in premikanje celin.

K napravam, ki naj bi pomagale razvozlati uganke morskega dna, sodijo tako imenovane globokomorske oči. Naprava je opremljena s kamerami. Spustijo jo več tisoč metrov globoko in na gladini so na voljo posnetki dna. Direktor geološkega inštituta na kolumbijski univerzi v New Yorku je skonstruiral jekleno cev, ki je na enem koncu obtežena z 725 kg. Cev z veliko hitrostjo predre morskno dno in prinese na površino sesedline in globinske plasti, ki jih potem z mikroskopi preiščejo. Ladje za raziskavo morij so se spremenile v plavajoče laboratorije. Opremljene so z najnovejšimi na-

pravami za velike globine. Presenetljivo odkritje je razklanost dna. Višinske razlike so precej večje kot na kopnem.

Z morskega dna so videti celine kot velikanški strmo se dvigajoči granitni bloki. Na nekaterih mestih so »stene« celin preklane s podvodnimi prepadi, ki so večji kot znameniti Gran Canon v Arizoni.

V sredini Atlantika je mogoče gorovje: Srednjeatlantski hrbet. Azori, Island in Ascension in mnogi drugi otoki so del hrbea. Odkrili so ga leta 1873, in sicer slavna ekspedicija angleške ladje Challenger. Danes so odkrili, da je to del večjega Srednjeatlantskega hrbea, ki se razprostira od Severnega ledenga morja, skozi severni in južni Atlantik, se nadaljuje med Afriko in Antarktiko, pod Indijskim oceanom, južno od Avstralije naredi ovinek, se vleče potem severno na vzhodni strani Pacifika, dokler se končno pri Kaliforniji ne priključi kopnemu. To gorovje je geološka uganke. Dolgo je 64.000 km in se le redko kje vidi na površini. Zanimivo je, da je v sredini po dolžini preklano. Stene so 13 do 48 km narazen.

Svetloba prodre največ 900 metrov globoko. Od 90 do 180 metrov rastline še dobijo toliko sončne svetlobe, da lahko uspevajo. V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja so odkrili, da je življenje tudi pod svetlobno mejo. V tej globini žive tudi večje ribe, ki prenesejo pritisk okoli dveh ton. Živali so se pritisku prilagodile. Nekateri ribje vrste imajo svetilne organe in velika usta z ostrimi zobmi. Najnovejša naprave oz. kamere so odkrile, da obstaja življenje tudi v večjih globinah. Prebivalci morskega dna imajo celice, ki so podobne celicam zemeljskih živali. Njihov obstoj je en dokaz več življenjske trdoživosti.

Zeleni sončni žarek

Verjetno ste že opazovali sonce ob zatonu, kako se dotakne obzorja in potem izgine? Ste opazili sončni žarek, ki se pojavi v trenutku, ko postane zrak prozoren? Ugotovljeno je, da tak žarek ni rdeče, temveč zelene barve.

O tem zanimivem pojavu govori Jules Verne v svojem romanu Zeleni žarek. Po neki škotski legendi bo vsak, ki kdaj vidi zeleni žarek, srečen v ljubezni.

In dejansko, kaj je pravzaprav zeleni žarek in kdo je njegov povzročitelj?

Zeleni žarek je mogoče videti le nekaj sekund. Pojavlja se navadno zvečer, ko je sonce svetlo do zadnjega trenutka. V trenutku zafoda je sonce zelo nizko in njegovi žarki morajo potovati silno dolgo pot skozi zemeljno atmosfero. Ta vsrka večji del rumenih žarkov, ostanejo le rdeči, modri in zeleni. Ker je atmosfera v spodnjih plasteh gostejša, se ti žarki v njej lomijo, krivina loma žarkov pa je različna in zato vidimo na določenem prostoru lahko zeleni žarek.

Barvna slepota je zelo redka

Znano je, da so nekateri ljudje barvno slepi. Popolnoma bi to veljalo seveda le za fiste, ki ne ločijo nobene barve in vidijo vse le črno-belo. Taki ljudje so silno redki. Je pa precej takih, ki imajo znižano dojemljivost za barvne odtenke. Pri moških jih je 7 do 8 odstotkov, pri ženskah pa veliko manj, komaj pol odstotka. Napaka je prirojena in se dedno prenaša po materah od njihovih očetov.

Po nauku o treh osnovnih barvnih sestavi ločujemo ljudi, ki imajo znižano barvno občutljivost, v tri skupine. Te so: 1. neobčutljivi za rdečo barvo (14 odstotkov „barvno slepih“), 2. neobčutljivi za zeleno barvo (25 odstotkov), 3. neobčutljivi za modro barvo, ki pa so zelo redki. Veliko več je ljudi, ki te barve sicer še dojemajo, je pa njihova razlikovalna sposobnost zmanjšana. Prvi ločijo slabo

rdečo, drugi slabo zeleno in tretji slabo modro barvo. Strokovnjaki imajo na voljo posebno metodo, po kateri lahko natanko ugotovijo vrsto in stopnjo oslabelosti v razločevanju barv.

Znanstvenikom se je posrečilo ugotoviti, da je med živalmi mnogo takih vrst, ki valmi mnogo takih vrst, ki barv sploh ne ločijo, ali pa zelo slabo. Mnoge vidijo svetlo samo v dveh barvah, v črni in beli.

ZANIMIVOSTI IZ ZNANOSTI IN TEHNIKE

● V New Mexiku (ZDA) so prodali za veliko vsoto dve sliki, ki sta ju naslikali gorilci v zoološkem vrtu. Sliki so kupili poslovni ljudje iz mesta v prepričanju, da bo njihova vrednost še porasla. Po milijonu strokovnjakov se sliki opic le malo razlikujeta od drugih abstrakcionistov. Uprava zoološkega vrta spodbuja svoje gojence k „umetniški“ dejavnosti, ker grede sredstva od prodaje njihovih proizvodov za izboljšanje prehrane prebivalcev zoološkega vrta.

● Najbolj redka kovina je — astatin (85 element po tablici Mendeljeva). V zemeljski skorji da globine 16 km je tega elementa vsega le 0,3 grama.

● Psi redko doživijo več kakor 20 let. Kot rekord velja pasje življenje, dolgo 27 let in tri mesece. Toliko časa je namreč preživel labradorski lovski pes. Adjutant po imenu. Njegov lastnik je bil gozdar James Hawk iz Lincolnshireja v Britaniji.

● V začetku našega stoletja je vladala med kmelovalci prepričanje, da zna kokoš šteti, vendar samo do štiri. To prepričanje je temeljilo na naslednjih opazovanjih: če sedi kokoš na jajcih, je mogoče jemati izpod nje jajca in ona tega ne bo opazila. To lahko nadaljujemo, dokler številu jajc v gnezdu ne bo manjšo od 4. Če pa je v gnezdu manj jajc, bo postala kokoš vznemirjena in bo začela kokodakati. Zadostuje, če položimo nazaj toliko jajc, kolikor jih manjka do 4 in kokoš se bo umirila.

ROBERT MERLE

38

Oficirska plača nam je tudi pomagala do veliko bolj sproščenega življenja, po tolikih letih prikrajševanja je bila zdaj kar razkošno olajšanje, ko ni bilo treba gledati na vsak pfennig posebej.

Nekaj mesecev prej, preden sem dobil čin hauptsturmführerja, je naša armada vkorakala na Poljsko. Še tistega dne sem zaprosil za odhod na fronto.

Odgovor je prišel teden dni pozneje v obliki cirkularsami prijaviteli za borbo na Poljskem. Vendar pa morajo oficirjem SS in KL, ki so se v pravem duhu Črnega korpusa prijaviteli za borbo na Poljskem. Vendar pa morejo oficirji razumeti, je pisalo v pismu, da reichsführer ne more vsem ustreči, ker bi sicer trpela organizacija taborišč. Zato vsem reichsführer prosi, naj v prihodnje ne ponavljajo svojih prošenj in naj njemu prepustijo skrb, da bo za Waffen-SS izbral tiste oficirje, ki jih bo lahko utrpela uprava KL.

Jaz sem imel malo upanja za kakšno drugačno prihodnost. V upravi taborišča sem bil že pet let, prešel sem že vso lestvico možnih stopenj, dodobra sem spoznal mehanizem upravljanja KL in zaradi tega je bilo malo upanja, da bi reichsführer izbral prav mene. V tej svoji administrativni službi sem se počutil silno slabo, kadar sem pomislil na tovariše, ki se bojujejo na fronti.

Kakor smo vsi pričakovali, je bila Poljska kmalu na tleh, potem je vojna zaspala, prišla je pomlad leta 1940, bolj in bolj so se širile govorice o bliskovitem napadanju in führer je v začetku maja imel v Reichstagu pomemben govor. Oznanil je, da zdaj, ko Poljske ni več, ko se je Danzig povrnil k svoji matični domovini, demokratične sile sveta nimajo več razloga, da ne bi z rajhom poskušale na miren način rešiti probleme Evrope. Če tega ne bodo storile, se pravi, da jih ovirajo njihovi židovski gospodarji. Zaključek je čisto jasen: mednarodno židovstvo misli, da je zdaj napočil pravi trenutek, ko bo lahko proti rajhu postavilo svojo koalicijo in poskušalo dokončno obračunati z nacionalsocializmom. V tej bitki je Nemčija znova primorana, postaviti svojo usodo na kocko. Toda mednarodno židovstvo in demokracije se bridko molijo, da se bo še kdaj ponovila sramota iz leta 1918. Tretji rajh se bo boril z neomajno voljo in führer je slovesno razglasil, da bodo vsi sovražniki nacionalsocializma hitro in brez usmiljenja kaznovani. Židje pa bodo povsod, kjer bo mogoče, in povsod, kjer nam bodo stopili na pot, pokončani.

Tri dni po tem govoru sem od reichsführerja SS dobil povelje, naj odidem na Poljsko in nekdanje kasarne bivše poljske artilerije preuredim v koncentracijsko taborišče. Ta novi KL naj se po najbližjem mestecu imenuje Auschwitz.

Odločil sem, naj Elsie z otroki še nekaj časa ostane v Dachau. In odpotoval sem, z mano še obersturmführer Seitzler, hauptsturmführer Benz in šofer. V Auschwitzu smo prispeli sredi noči. Prespal sem v neki rekvirirani hiši in takoj naslednji dan obiskal nekdanje artilerijske kasarne. Bile so blizu tri kilometre od mesteca. Toda novi KL bi se moral raztezati veliko dlje kakor kasarne nekdanje poljske artilerije, in razen tega bi moral zajeti še sosednji lager, obdan z visokim obzidjem, ki je že bil postavljen blizu kraja Birkenau. Vse področje okrog obeh taborišč, ki je ob-

segalo osem tisoč hektarov, je bilo razlašeno in namenjeno intenzivnemu poljedelstvu ali pa industrijskim objektom.

To področje sem pregledal od enega konca do drugega. Ozemlje je bilo popolnoma ravno, posejano tu in tam z močvirjem in gozdovi. Poti so bile slabe, komaj opazne in po večini so se izgubljale v ledini. Hiše so bile posejane na redko, sredi te brezmejne pokrajine so se zdele majhne in kakor izgubljene. Med vsem svojim obhodom nisem srečal ene žive duše. Velel sem ustaviti avto in sam sem nekaj sto metrov prehodil peš, da sem si razgibal noge. Zrak je bil postan, prepojen z gnolobnim duhom po močvirju. Okrog mene je vladala smrtna tišina. Obzorje je bilo tako rekoč vodoravno, podobno črni črti, ki jo je samo tu in tam sekal kakšen šopek drevja. Čeprav smo bili v maju, je bilo nebo nizko in deževno. Povsod sama prazna, neizmerna ravnina. Vrnil sem se po svojih stopinjah in kar oddahnil sem se, ko sem sedel v avto.

Poljske kasarne so bile polne mrčesa in moja prva skrb je bila, da sem jih dal očistiti. Tovarna preparatov za uničevanje mrčesa Weetle & Frischler v Hamburgu mi je poslala precejšnjo količino kristaliziranega giftgasa. Ker je bilo ravnanje s temi kristali zelo nevarno, mi je tovarna poslala tudi dva tehnična strokovnjaka, ki sta primerno opremljena tudi sama dezinficirala poslopja. Na razpologo sem dobil skupino poljskih vojnih ujetnikov, ki so postavili ograje iz bodeče žice in stražne stolpe za obe taborišči, ki pa naj bi bili, kakor sem že rekel, različni: v Auschwitzu naj bi bili Židje, v Birkenauu pa vojni ujetniki. Kmalu nato so prispeli prvi oddelki SS in zasedli kasarne, pričele so se dvigati prve vile za oficirje, in prav tistega dne, ko je bila z zmogoslavjem ovcenčana vojna v Franciji, je prispel prvi transport židovskih ujetnikov. In takoj so dobili nalogo, naj si sami zgradijo taborišče.

Ljubosumnost med bratci

Kadar je v družini več otrok, je med njimi vedno nekaj ljubosumnja. To čustvo je seveda popolnoma nagonsko in ga ne smemo šteti za krivdo. Nasprotno, če se ljubosumnost ne poveča, lahko pomaga otrokom, da postanejo bolj tolerantni in bolj samostojni.

Glede tega se morajo starši držati zelo važnega pravila: manj bodo kazali naklonjenosti do enega od otrok, manj bo med njimi ljubosumnosti. Kadar je vsak otrok zadovoljen z ljubeznijo in pozornostjo, ki mu jo izkazujejo oče in mati, bo imel manj vzrokov za ljubosumno gledanje na naklonjenost, ki jo sprejemajo drugi.

Manj nasprotij vlada med brati in sestrami, večja je verjetnost, da je ljubezen staršev pravično razdeljena. Pri tem ne smemo pozabljati, da komplimenti in primerjave niso vzgojno koristni. Zato na primer ne smemo reči: »Zakaj ne moreš biti tako priden, kot je tvoja sestra?« Posledica takega neprevidnega govorjenja bi prav gotovo bila, da bi otrok dobil do sestre antipatijo, da bi matere ne imel več tako rad in bi začel sovražiti pridnost kot moralno lastnost.

Ne smemo pa reči niti takole: »Saj ni važno, če nimaš toliko prijateljev kot Marko, vendar pa si ti boljši od njega.« Podobna trditve je vzgojno zgrešena, napako pa bi mati napravila tudi tedaj, ko bi rekla: »Na, Igor, prinesla sem majhen tank zate in enakega tudi zate, Matija.« Tako bi začela otroka nezaupljivo pogledovati, ali sta igrači res enaki in darilo ne bi učinkovalo kot darilo ali kot nagrada. Materina pripomba bi otrokoma obrnila pozornost na njuno nasprotje, namesto da bi le-tega skušala zabrisati.

Glavno načelo, ki se ga morajo starši držati, če imajo več otrok, je v tem, da vsak od otrok čuti ljubezen staršev. Čutiti mora, da ga starši sprejemajo zaradi njega samega, naj si je fant ali deklica, zelo inteligenten ali povprečen, lep ali pa ne.

Čebula - zdravilo

Morda že niste vedeli, da pripisujejo rdeči čebuli veliko zdravilnih lastnosti. Rdeča čebula vsebuje več kot trideset vrst različnih mineralnih snovi, veliko količino vitamina C ter celo eterična olja. Po količini sladkorja pa jo lahko primerjamo samo še z lubenicami.

Rdečo čebulo so uporabljali tudi kot zdravilo. Pravijo, da je bilo to že v starem veku, ko so čebulo zmešali z medom in to zdravilo uporabljali kot najrazličnejše napitke. Nekaj takih vam predlagamo tudi mi:

● Tinktura, ki jo naredite iz sesekljane rdeče čebule, namočene v alkoholu uporabljate pri boleznih želodca; priporočajo pa jo tudi pri arteriosklerozi in povišanem krvnem pritisku.

● Čebula z medom je uspešno zdravilo proti močnemu kašlju. Recept pa je takle: 500 gramov rdeče čebule zelo drobno nasekljajte ter dodajte 50 gramov medu in 400 gramov sladkorja. Vse to kuhajte v litru vode približno tri ure ne pri prehudi vročini. Tekočino potem ohladite, nalijte v steklenico in dobro zamažite.

● Odlična je tudi mešanica medu in čebule, ki jo pripravimo tako, da kozarec čebulinega soka pomešamo z enako količino medu. Mešanica je zdravilo proti možganski sklerozi, jemljemo pa jo trikrat dnevno — kavno ali veliko žlico — dve do tri ure po jedi ali pa uro pred jedjo. Kura zdravljenja naj traja dva meseca, potem pa jo po dvotedenski prekinitvi lahko spet ponovimo za dva meseca.

V avgustu sem že lahko poklical za sabo še Elsie in otroke. Oficirske vile so bile s hrbtom obrnjene proti taborišču, pročelja pa so gledala proti mestecu Auschwitzu, nad katerim sta se dvigala dva elegantna cerkvena stolpa. Sredi te neizmerne ravnine so se oči na teh dveh stolpih kar odpočile, zato tudi sem dal vile zgraditi s pročeljem proti mestu. Vile so bile prostorne in udobne, narejene v obliki planinskih domov, postavljene na temelje iz rezanega kamnja ter okrašene s terasami in vrtički. Elsie je bila nad vse vesela novega doma, predvsem pa je cenila zelo moderne naprave za centralno kurjavo in vročo vodo. V Auschwitzu je zlahka našla neko služkinjo, za težja dela pa sem ji dal na razpolago dva jetnika.

Na povelje reichsführerja sem moral razen izgraditve taborišča poskrbeti tudi za izsuševanje močvirja in poplavljenega ozemlja ob obeh dregovih Visle, da bi postalo godno za kmetijstvo. Takoj sem spoznal, da gre tukaj pravzaprav za isto operacijo, kot je bila potrebna na zapuščenem posestvu barona von Jeseritz, samo da se je zdaj pokazala v večji obliki: izsuševalna dela, sem ugotovil, bodo brezuspešna, dokler vodovja reke Visle ne zadržimo z jezovi. Dal sem narediti načrte, kar najbolj realno sem preračunal, s koliko delovne sile razpolagam, potem pa sem reichsführerju sporočil, da bom osuševalna dela lahko dokončal kvečjemu v treh letih. Himmlerjev odgovor je prišel že čez tri dni: zahteval je, naj bodo dela končana v enem letu.

Reichsführer je znal esesovce tudi s smrtjo kaznovali za tako majhne napake, da sem natanko vedel, kakšna usoda me čaka, če dela ne bodo dokončana do določenega dne. Misel na to mi je dala nadčloveško moč. Nastanil sem se prav na gradbišču, niti eno minuto nisem pustil počivati svojemu generalnemu štabu, jetniki so morali delati noč in dan. Umrljivost med jetniki se je dvignila do zaskrbljujoče

Previdnost pri sončenju!

Tisti, ki se radi sončijo, pogosto nimajo pravega čuta za mero glede časa, v katerem se lahko izpostavljamo sončnim žarkom. Po ves poletni dan ležijo na soncu in če se to dogodi prve dni njihovega dopusta, se konča takšen dan v najboljšem primeru s hudimi opeklinami. Vendar se lahko pripeti še kaj hujšega. Včasih je potrebno poklicati zdravnika, da pomore takšnemu, za sončenje preveč navdušenemu človeku.

Predvsem dobi lahko človek, ki se predolgo časa izpostavi sončnim žarkom, sončarico. Kako se to zgodi?

Temperatura človeka niha med 36 in 37 stopinjami C in je navadno pod vplivom zuna-

Kako vstajate?

Morda niste vedeli, da je od tega, kako se budite in vstajate, odvisno razpoloženje celega dneva? Zjutraj, zlasti če ste zaposleni, skačete iz postelje, drvite, da ne bi zamudili službe, ne pomislite pa na to, da od trenutka, ko ste vstali, ne dihate s polnimi pljuči, pravilno in počasi. Zato občutek napetosti in glavobol.

Poskusite drugače: ne vstajajte v zadnjem trenutku, temveč malo prej, da vam ne bo treba pretirano hiteti! Ne skočite iz postelje kot raketa, temveč se malce raztegnite, zahajate in se sprostite! Leže na hrbtu dihaajte počasi: vdihajte skozi nos, izdihajte skozi usta. Počasi in mirno se vrnite k normalnemu dihanju, vstanite in pričnite jutranjo nego.

Če vam hladna voda ne škodi, je to odlično sredstvo za zbujanje: krepi vam mišice in vzpostavlja harmonijo živčnega sistema. Za umivanje morete uporabiti tudi toplo vodo, toda na koncu se le oprhajate s hladno in zmasirajte z grobo brisačo.

njih pogojev. Zahvaljujoč lastnostim organizma se toplota telesa zelo malo izpreminja, vendar pa pride ob večjem porastu zunanje temperature in vlažnosti zraka do zmanjšane izžarevanja temperature telesa. V takšnih primerih se telo pregreje in posledica je sončni ali toplotni udar.

Sončarica je rezultat delovanja sončnih žarkov na telo človeka, predvsem na njegovo glavo. Prizadeto je predvsem centralno živčevje.

Vendar pa ni nujno, da bi dobil človek toplotni udar samo na soncu oziroma samo zaradi sončenja. Toplotni udar lahko dobi tudi človek, ki v vročini dela težko delo, oziroma izpostavi telo za daljši čas nenormalno visoki temperaturi.

Posledice sončnega ali toplotnega udara so podobne. Enaka je tudi pomoč, ki jo nudijo bolnikom. To se pojavi najpogosteje pri ljudeh, ki niso navajeni na visoko temperaturo, pri debelih ljudeh ali v primeru pijanosti. Prvi znaki obolevnosti so splošna slabost, občutek vročine v telesu, žeja, glavobol, vrtoglavica itd. Močno potenje, ki je navadno pred obolenjem, se zmanjša ali povsem preneha. Koža postane suha in vroča, lice pordeči, pojavi se zabuhlost. V težkih primerih bolnik izgubi zavest.

Pravočasna in pravilna pomoč v mnogih primerih reši življenje takšnemu bolniku ter olajša nadaljnji potek bolezni.

Kaj je potrebno ukreniti ob prvih znakih sončnega ali toplotnega udara? Najprej je treba prenesti bolnika v senco, mu sleči nepotrebno obleko. Da bi ohladili telo, ga obložimo s hladnimi mokrimi obkladki, na glavo mu položimo led, ne bo mu škodovala tudi mlačna prha.

Bolnik naj pije vodo, kavo ali čaj. Potenje, ki se pojavi, je zelo koristno. V težkih primerih, če prestane dihanje in srčni utrip, je potrebno dati bolniku umetno dihanje.

Ko je dobil bolnik prvo pomoč, ga je potrebno čimprej prepeljati v bolnišnico.

Sončni in toplotni udar je težko obolenje. Vendar se mu človek lahko izogne. Ljudje, ki niso vajeni visokih temperatur, nikakor ne smejo biti dolgo časa na soncu. Posebno je to nevarno za starejše ljudi s hipertenzijo, stenojardijo, arteriosklerozo ali tisti, ki so preboleli srčni infarkt.

Ob pripravah na turistično potovanje je potrebno računati z navedenimi dejstvi. Program pohoda ali potovanja je potrebno tako pririditi, da odpade najtežji del poti na jutranje ali večerne ure. Bivanje na soncu med poldnevom je potrebno prekiniti z večkratnim počitkom v senci, da bi se telo ohladilo.

V takšnih primerih zelo pomaga svetlo pokrivalo, ki varuje, da se glava preveč ne pregreje. Na pohodu ni dobro mnogo jesti, predvsem pa ne mastnih jedi, kakor tudi ni dobro uživati alkoholnih pijač.

Sončni žarki pa povzročajo tudi opekline na koži. Najpogosteje jih dobijo ljudje z belo kožo. Koža najprej pordeči, pozneje nastanejo mehurčki, tri dni pozneje pa se koža oluči in bolečine prenehajo. Če je opečena prevelika površina kože, se pojavijo ostali znaki toplotnega oziroma sončnega udara.

Če torej hoče človek zagoreti, mora svojo kožo postopoma navajati na sončne žarke, da ne bo opeklin in obolevnosti zaradi prekomerne izpostavljanja sončnim žarkom.

Poskusite!

PRISTNI GORENJSKI ŠTRUKLJI

Poljubujemo pol litra moka, 3 jajca, za oreh presnega masla, 1 kavno žličko soli, pol majhnega krožnika dobro odlečenega sirčka, četiri litra smetane, za nožev vrh drobnorezane lupinice in dve žlici drobno zrezanega peteršilja.

Iz moka, enega jajca, presnega masla, soli in vode napravimo vlečeno testo. Za eno uro ga pustimo vzhajati. Pokrijemo naj bo s segrelo skledo, ki jo večkrat pogrejemo. Tako se testo bolje vleče. Razfegnjeno testo polijemo s presnim maslom, v katerem smo precvrle peteršilj, in namažemo z nadevom, ki ga zmešamo iz sirčka, 2 rumenjakov, četiri litra smetane, sladkorja, limonine lupinice in trdega snega iz 2 beljakov. Ko testo zvijemo, ga položimo v čisto, belo krpo, zvežemo na obeh koncih z vrvice in kuhamo v slani vodi. Ko je štrukelj kuhan, ga zabelimo z maslo ali presnim maslom, v katerem smo prepražile drobtine, in serviramo še tople.

SIROVI ŠTRUKLJI

Iz približno pol litra mehke moka, koščka presnega masla, vode in malo soli napravimo vlečeno testo, ki naj pol ure počiva. Medtem pripravimo nadev: pol kilograma pretlačene skute, limonina lupinica, 1—2 rumenjaka, kozarec kisle smetane in malo cimeta, nazadnje pa dodamo še sneg iz 1—2 beljakov. Razvlečeno testo, ga polijemo z oljem ali raztopljenim presnim maslom, posujemo malo drobtin in namažemo z nadevom. Kdor želi, lahko tudi sladka. Rahlo zvijemo in zavijemo v prtič. Kuhamo približno četrt ure v slani vodi. Kuhane zabelimo z drobtinami, ki smo jih zarumenili na maslu.

GORENJSKI SIROVI ŠTRUKLJI

Napravite testo iz 35 dkg moka, malo soli, mlačne vode in 2 žlic olja, dobro zgnete; testo naj bo tako mehko kot za zavitek, da se bo lepo vlečlo. Pokrijte ga s skledo, ki ste jo prej pogreli in pustite počivati pol ure. Medtem pripravite nadev iz 5 dkg surovega masla, ki ste ga raztopili in dali vanj približno 5 dkg drobtin in 25 dkg belega sirčka (skute), ki ste jo poprej zdrobili. Malo vmešajte še 2 jajci in 2 dcl kisle smetane in malo soli. Testo razvaljajte in raztegnite (lepo se potegnite, če ga prej namažete z malo olja), namažite z nadevom, potresite s skuto in drobtinami, zvijte in kuhajte v krpi četrt ure. Ko so štruklji kuhani, jih razrežite na kose, zabelite z maslom in drobtinami ali z ocvirki. Servirajte s solato ali oslajene s kompotom.

Drobni nasveti

■ Preproge iz kokosa čistimo z mrzlo vodo, ki ji dodamo malce kuhinjske soli. Največji učinek dosežete, če drgnete preprogo z ostro krtačo.

■ Preproge iz sintetikov čistimo z močno peno blagega detergenta. Ko jo dobro zdrgnemo, jo obrišemo s suhimi krpami in posušimo na vrvi.

■ Sveže madeže od črnila odstranimo z neprekuhanim mlekom. Krpice, pomočene v mleko, je treba večkrat menjati, dokler ne odstranimo madeža. Na koncu ga poplaknemo še z mlačno vodo.

■ Usnjene kovčke in potovalne torbe čistimo z navadno kremo za čevlje. Čez čas jih dobro zdrgnemo z mehko volneno krpo.

■ Če hočemo olje ohraniti sveže, mu dodajmo nekaj zrn soli. S soljo si tudi pomagamo, če je olje motno. Usedlina bo po solnem dodatku ostala na dnu, olje pa prelijemo v drugo steklenico.

■ Mast je najbolje shranjevati v keramičnih, porcelanskih ali steklenih posodah. Hraniti jo moramo v hladnem in suhem prostoru. Od časa do časa je treba posodo odpreti, da se mast prezrača.

višine, vendar pa na srečo ta pojav ni škodil našim načrtom, ker so vrzeli avtomatično zapolnjevali novi transporti. A tudi esesovci so plačali svoj davek za velikansko delo, ki smo ga pričeli: marsikdo je bil degradiran zaradi napak, ki bi jih v drugačnih okoliščinah imeli za odpustljive, dva scharführerja pa sem dal ustreliti zaradi malomarnosti težje vrste.

In naпослед je bilo delo opravljeno, štiriindvajset ur pred rokom. Reichsführer sam mi je prišel čestitat. Za taboriščne uslužbenke in oficirje KL je pripravil tudi govor. Rekel je, da se moramo imeti za »pionirje ostrauma*, čestital nam je za zgledno naglico »te veličastne akcije« in izjavil, da bo v tej vojni nacionalsocialistična država zmagala, ker je tako na področju gospodarstva kot pri vojaških operacijah jasno spoznala, kakšne velikanske važnosti je »faktor čas«. Deset dni po Himmlerjevem obisku sem dobil sporočilo, da so mi dodelili čin sturmbannführerja.

Na nesrečo so se na jezu kmalu pokazale posledice prehitrega dela. Dva tedna po Himmlerjevem obisku je na vse področje padlo veliko dežja, Visla je čez noč narasla in en del našega sijajnega, kar umetniškega dela je dobesedno odneslo. Treba je bilo zahtevati novih kreditov in na novo začeti z deli pod geslom »utrjevanje«, v resnici pa je bilo treba dobršen del jezov narediti znova. A delo je bilo spet opravljeno površno, kajti če bi hoteli zgraditi zares trden jez, bi morali vse začeti prav znova.

Na mojo iniciativo je KL Birkenau-Auschwitz postal velikansko mesto. A naj se je mesto še tako hitro razrašalo, je bilo še vedno premajhno za vedno silnejši dotok jetnikov. Na vodstvo SS sem pošiljal pismo za pismom in prosil, naj vendar pošiljke prihajajo v počasnejšem ritmu. Spo-

ročal sem, da nimam na razpolago dovolj barak in ne hrane, da bi nastanil in nahranil tolikšno množico ljudi. Vsa ta pisma pa so ostajala brez odgovora in transporti so se vrstili kakor dotlej. Zaradi tega so razmere v taborišču postajale strašne, med jetniki so pustošile epidemije, in ker nismo imeli na razpolago zdravil, se je umrljivost dvigala z bliskovito naglico. Spričo presenetljivega položaja, ki je nastal zaradi skoraj vsakodnevnih transportov, sem bil že čisto brez moči. Vse, kar sem mogel storiti, je bilo vzdrževanje reda med to množico jetnikov vseh narodnosti, ki je preplavaljala taborišče. A tudi to je bilo težko, kajti bolj ko se je vojna zavlačevala, pogosteje so naše mlade, odlične prostovoljce korpusa »Mrtvaške glave« odpošiljali na fronto in jih zamenjavali s starejšimi možmi, pripadniki allgermeine SS. Med temi je bilo na žalost precej elementov dvomljive vrednosti, razpasli sta se zloraba in korupcija, ki sta še posebej ovirali opravljanje moje naloge.

Tako je preteklo nekaj mesecev. 22. junija je fūhrer poslal svojo Wehrmacht nad Rusijo. Dne 24. junija sem od reichsführerja prejel cirkularno pismo, v katerem je sporočal, da odslej naprej oficirji iz KL smejo prositi za odhod na fronto. Še listega večera sem poslal svojo prijavo, šest dni pozneje pa me je Himmler poklical v Berlin.

V zvezi z najnovejšimi navodili, ki so priporočala varčevanje z bencinom, sem se v Berlin odpeljal z vlakom. V prestolnici je vladalo vročično življenje, ulice so bile polne uniform, vlaki natlačeni z vojaštvom. Prihajala so poročila o prvih nemških zmagah nad boljševiki.

Reichsführer me je sprejel zvečer. V njegovo pisarno me je pripeljal ordonanc, ki je takoj nato odšel in za sabo skrbno zaprl dvojna vrata. Pozdravil sem, reichsführer mi je odzdravil in stopil sem naprej.

(Se nadaljuje)

FLORA FLETCHER:

Poljub smrti

Najprej je dr. Wade Loos obiskal poročnika kriminalistične službe Jesseja Risna. Zatem je prišel poročnik k meni. Konec koncev sem povsem normalno odkril zastrupljevalca. Da se predstavim: ime mi je Roscoe Fay.

Bil je mrzel novembrski dan. Sedel sem ob toplem kaminu. Ko je prišel k meni, sem ga posadil v fotelj sebi nasproti in mu ponudil kozarec burbonca. Večkrat je prihajal k meni, kriminalistu amaterju, kadarkoli se je znašel pred kakim hujšim primerom.

— Kakšen problem vas je tokrat pripeljal k meni? — sem ga vprašal, ko je izpil pijačo.

— Ali morda poznate dr. Wadeja Loosa?

— Ni mi znan...

Niti meni, a vendar mi je povzročil hude muke, zaradi katerih sem zdaj pri vas. On je hišni zdravnik znane družine Coker. Kakor pravi, je prepričan, da nekdo počasi zastuplja starega Rufusa Cokerja, najstarejšega člana družine.

Moram priznati, da me je primer takoj zanimal, ker sem že marsikaj slišal o starem Rufusu. Zelo je bogat in verjetno ni mlajši od sedemdeset let.

— S čim zdravnik dokazuje, da starca nekdo zastuplja? — sem vprašal.

— Saj v tem grmu tiči zajec. Zdravnik sploh nima nobenih dokazov. Kakor sam pravi, je starac fizično zdrav, ne trpi za nobeno boleznijo, a vendar je vedno bolehen in propada iz dneva v dan. Umira počasi, a zdravnik nikakor ne more odkriti, čemu in zakaj. Nekajkrat ga je že pozorno preiskal in poskušal dognati, kdo in kako mu daje strup.

— Ali ga zastuplja kdo iz hiše?

— Seveda. Saj nihče drug nima dostopa k njemu.

— Izvzemši zdravnika.

— Tudi o tem sem razmišljal, a to ne drži. Nihče od družine ne sumi, da bi bil on. Če bi ga zastupljala zdravnik, iz kakšnega razloga bi bil prišel prostovoljno k meni?

— Imate čisto prav, Risen. Hotel sem samo videti, ali ste krenili po pravi poti izločanja nesumljivih.

— Oh, saj vendar nisem tako neumen, kakor se vam zdi. V vsakem primeru takoj opazim očitne stvari.

— O tem nisem nikoli dvomil. Toda najboljše bo, da pričnete s svojo zgodbo znova.

— Zdravnik je starcu predlagal, naj zapusti hišo za dalj časa, da bi tako dognal, ali se mu bo zdravje popravilo. Toda starac o tem ne mara ničesar slišati. Domneve, da ga nekdo zastuplja, odločno odklanja in meni, da so bedaste. Ne more verjeti, da bi mogel kdo od njegove družine želeiti njegovo smrt. Odklanja cela, da bi se pustil temeljito pregledati, da bi se tako ugotovilo, ali ga kdo zastuplja ali ne. Slabost pripisuje letom, ki so ga pritisnili k tlom.

— Menim, da bi bilo dobro, če mi poveste, kdo vse živi v hiši, vključno služinčad.

— Pravkar sem mislil na to. Prišel bom s hčerko in njenim možem. Ime ji je Carolina. Njena leta: nekje med 35 in 40. Mož je nekaj mlajši, morda 30 do 35. To je Warren Townsend, zdravnik po poklicu.

— Torej primer Swope.

— Swope?

— Da, spominja me na znano afero konec prejšnjega stoletja v Kansas Cityju. Stari polkovnik Swope je sila bogat človek. Živel je v ogromni hiši skupno z družino in hčerko, katere mož je bil zdravnik. Le-ta je počasi zastupil vse člane družine, ki ji je bil hkrati hišni zdravnik. Zakaj ni bil tak tudi dr. Wade Loos?

— O tem sem že sam razmišljal,

vendar je popolnoma izključeno: dr. Loos ni član družine.

— Torej ne. To sem samo tako mimogrede omenil. Nadaljujte z drugimi člani družine.

— V hiši živi tudi šestdesetletna sestra, stara devica. Nato vnuk, edini otrok druge hčerke, ki je umrla. Ime mu je Jack Riley. To je nepriprav, toda mislim, da ni sumljiv. Slednjič je v hiši še vnučinja Fanny Burnett, veselo in lepo dekle, edina, ki starca iskreno ljubi. Tako vsaj pravijo vsi člani družine in gospa Weed.

— Gospa Weed?

— Da. Gospodinja v hiši. Poleg nje so v službi še kuhar, sobarica in vrtnar. Gospa Weed je v hiši že več let, je članica družine in skrbi za njene interese. Zdravnik jo popolnoma izključuje iz vsake kombinacije. Za starca skrbi kakor mati za otroka.

— Pa vendar ga nekdo še nadalje zastuplja...

— Tako je.

— Jaz bi jo vendarle dal na spis sumljivih, saj se tudi zdravnik lahko zmoti.

— Povsem sem gotov, da ima zdravnik prav.

— Dobro. Zdaj mi še povejte, kakka je starčeva oporoka. Morda najdeva v njej motiv.

— Imam vtis, da je premoženje razdeljeno pravično. Vsi bodo dobili primeren del in vsi to vedo. Po njegovi smrti nobenemu od njih ne bo treba skrbeti za bodočnost. Bogastvo je neizmerno.

— To vso zadevo vsekakor pomenostavlja. Enemu od naslednikov se očitno mudi, da bi čimprej prišel do svojega dela. Drugo, kar me zdaj zanima, je tehnika zastupljanja, ki se je vrli naslednik poslužuje.

— V začetku in tudi pozneje, ko je že mene obvestil, je bil zdravnik prepričan, da dobiva starac strup s

hrano. Pozneje smo vsi trije, ob pomoči gospe Weed, preiskali vse, kar je starac dobival v hrani ali pijači. Prisegam, da smo to opravili zelo temeljito. Pregledali smo hrano in pijačo, vodo, kremo za zobe in celo tekočino, v kateri stari ponoči shranjuje umetno zobovje. Ničesar nenavadnega nismo našli — niti najmanjše sledi kakega strupa. Zdravnik sumi, da je arzenik, a ni povsem gotov. To bi se dalo ugotoviti točno šele, če bi dognali, kako se starcu strup dovaja.

— To pomeni, da je v tem primeru važen motiv, metoda je postranskega pomena. Torej dobiva starac strup drugače, pravzaprav ga vpija skozi kožo.

— Tako vsaj kaže...

— Ste pregledali tudi vse predmete, ki se jih starac poslužuje?

Seveda, do najmanjših podrobnosti. Toda ničesar nismo mogli najti. Starac je od dne do dne slabši in zdaj se že ne more več dvigniti iz postelje.

— Ali ga pogosto obiskujejo člani družine?

— Da, on je glavar družine in me ne posluša, če bi mu kaj rekel proti nji. A kar je najhujše: pri teh obiskih je vedno navzoča gospa Weed. Zara-

di tega mi je tudi ona sumljiva. Toda starac ji popolnoma zaupa.

— Če je to vse in če je tako, kakor ste povedali, moram priznati, da stojiva pred veliko uganko.

— Če je to vse, kar mi morete reči, sem pač zaman prišel k vam.

— Samo o nečem sem prepričan. Starac dobiva vsak dan manjše doze arzenika, ki se morajo prenašati nanj različno, celo z ustnicami. Zelel bi, da poskušate ugotoviti, kako mlado in veselo dekle, ki starca tako zelo ljubi, pozdravlja svojega dedka, ko pride k njemu na obisk. Morda se skrivnost krije v neki pesmi iz moje mladosti: »Poljubček vsako jutro, poljubček vsak večer...«

Poročnik je nekaj časa molče sedel in buljil vame. Nato je povedal, da so bile moje domneve pravilne. To je bil, kakor je povedal, prvi primer v njegovi praksi, da je nekoga zastupljala poljub mlade in lepe ženske. Dolgo je zanikala svojo krivdo, a slednjič spričo hudih dokazov priznala...

VIKTOR SLAVKIN:

Vsak po svoje

Z ženo sva sklenila, da se ločiva. Če že ne moreva živeti eno življenje, morava pač narazen in živeti dvoje življenj. Jaz svoje in ona svoje. Skratka vsak zase.

»Kaj res ne moreta deliti življenja?« so se čudili sosede. Medtem sva bila midva že vse razdelila.

Najlaže je bilo razdeliti sobo. Vzel sem kos krede in z debelo črto razdelil sobo na dva dela. Od danes bo moja žena stanovala na desni strani sobe, jaz pa na levi.

Po tej osnovni razdelitvi sva zmagoslavno sedla za mizo. Vzel sem karte, jih dobro premešal in razdelil. Dobil sem neverjetno slabe: niti enega aduta ni bilo vmes. Vsi aduti so bili pri njej.

»Nič zato,« sem mislil, »živel boš tudi brez adutov!« in vrgel karte v svoj kot.

»Zgubljal boš igre,« je rekla (bivša) žena ujedljivo in položila svoje karte na svojo polovico mize.

Zgrabil sem žago in prežagal mizo na dva enaka dela. Resda miza ni hotela stati na dveh nogah, toda ti dve nogi sta bili MOJI.

Potem sva si razdelila tudi televizor.

Jaz sem imel pravico vrteti gumb za kontrast, navpično uravnavanje in svetlobo, njej pa je pripadalo vodoravno uravnavanje, jakost zvoka in vse drugo.

Ko sva si vse razdelila, je prišel na vrsto tudi priimek. Napisala sva ga na listek papirja, ga razpolovila in vrgla v klobuk. Z zaprtimi očmi sem izvlekel enega od papirkov. Na njem so bile napisane tri zadnje črke. Od danes se bo torej ona imenovala IVA, jaz pa NOV.

Tako se je začelo novo življenje.

Ko sem se naslednji dan vrnil z dela, sem se ulegel na svoj del kavča in vzel s police svoj priljubljeni roman Vojna in mir. Odprl sem ga in videl, da držim v rokah drugi del. To je pomenilo, da ima prvega ona.

Delikatno sem zakašljaval v smeri njenega vzporednika.

»Tovarišica Iva, ali bi mi posodili prvo knjigo Vojne in miru?«

»Ni govora! Niti če bi ga bila že prebrala!«

Obrnil sem se k zidu in začel čitati roman na sredi.

Čez nekaj časa: »Tovariš Nov, bočete zamenjati knjigo? Jaz sem svojo polovico že prebrala.«

»Se na misel mi ne pride,« sem rekel odsekan.

»Prava reč. Bom pa šla gledat film po romanu, ko pride v kino.«

Potem je začela uravnavati svojo polovico televizorja, jaz pa svojo.

Prenašali so balet Romeo in Julija. Ob natančnem dvojnem uravnavanju ga je bilo skoraj nemogoče gledati.

Jezna in slabe volje sva vrtela gumbe na televizorju. Nenadoma je nekaj počilo in luč je ugasnila. Pri njej in pri meni. Nekeje je nekaj pregorelo.

Bila sva obsojena na popolno temo, ker sva si prej razdelila tudi vžigalice: ona paličice, jaz škatico. In nobenemu ni prišlo na misel, da bi rekel za potrebni sestavni del.

Živčno sem začel hoditi gor in dol po sobi. Ona tudi. Tako je minila noč. In ko so prvi sončni žarki padli na parket, sva zagledala strašen prizor: po parketu je bilo sto in sto belih parov, od debele črte s kredo na najinem vzporedniku pa ni ostalo prav nič.

»Veš kaj, je rekla ona. «Vzemi čunjno in očisti pod...«

Vzkipel sem. ...jaz pa bom,« je nadaljevala, »pripravila zajtrk.«

»Konec koncev,« sem pomislil, »ko sva si že vse razdelila na pol, ali si ne bi razdelila še dolžnosti?«

Vzel sem čunjo.

Minuto kasneje je iz kuhinje priplaval prijeten vonj po jaci s šunko.

Smeh stoletij

Ko so pridrli leta 1866 pruski huzarji v neko češko vas, se je eden od njih vedel izredno pogumno. V kmečki hiši je odpasal sabljo in jo vrgel na mizo, rekoč:

„Tu sem zdaj jaz gospodar!“

Kmet, lastnik hiše, je po teh besedah odšel in se vrnil čez nekaj časa z gnojnimi vilami ter jih položil poleg sablje na mizo.

„Kaj si drzneš!“ je zakričal Prus.

„No, če že hočete rezati s tako velikim nožem, morate imeti tudi primerne vilice,“ je mirno odgovoril kmet.

●

Plešasti finski komponist Jan Sibelius je vedno hodil k istemu brivcu, le-ta pa je žalostno zmajeval nad njegovo plešo in mu vedno ponujal neko svojo posebno vodico proti plešavosti. Pa je Sibellusu bilo dovolj:

„Veš kaj, Enzo (tako je bilo brivcu ime), uporabil bom tvoj eliksir, toda pod enim pogojem...“

„Maestro, pristanem na vsak pogoj.“

„Tako bova napravila,“ je nadaljeval komponist, „vzela bova lubenico, jo čez noč namočila v tvojo čudežno vodo in če bomo zjutraj našli v posodi kokosov oreh, jo bom še jaz pričel uporabljati.“

JANUSZ OSEKA:

S A N J E

Nekoč se mi je sanjalo, da sem se sprehajal po parku in zagledal čudovito mladenko. Sedela je na klopci in držala v beli roki rdeč nagelj. Njena neobičajno lepa postava, njeni lasje, oči in usta so me močno vznemirili. Ko bi bil Heine, bi morda znal opisati njeno nadzemeljsko lepoto, toda ker se niti v sanjah nisem počutil kot Heine, sem skušal srečanje izkoristiti drugače.

„Lep cvet,“ sem rekel hrabro in se usedel k njej, kar se v budnem stanju prav golovo ne bi upal.

„Za vas je,“ je reklo dekle in mi dalo nagelj.

Njeno dejanje me je prijetno iznenadilo. Kri, ki je do listega trenutka enakomerno napolnjevala moje telo, se je v hipu vsa zgrnila v glavo in žumljala po najvišjem nadstropju mojega telesa.

„Ali bi šli z menoj na kozarček?“ sem jo vprašal.

„Prav rada,“ je odvrnila.

Z energijo, ki sem jo spravil skupaj samo v snu, sem jo zgrabil pod roko in odpeljal.

„Samo da se ne bi zbudil, samo da se slučajno ne bi zbudil,“ sem skrivaj ponavljal sam pri sebi.

Kmalu sva bila v mojem skromnem stanovanju, ki je bilo v svetlobi zasenčene svetilke in v sijaju lepote moje neznanke nenadoma podobno notranjosti razkošne palače. Ugotovil sem, da je bila kombinacija Marilyn Monroe, Kim Novak, Claudie Cardinale in še nekaterih drugih zvezd. Nalil sem ji vina in zapletla sva se v prijeten pomenek.

„Pozno je že,“ je rekla angelska lepota po nekaj urah razgovora, „in golovo mi je ušel zadnji avtobus.“

Samo na to sem čakal.

„Prosim te, ostani pri meni,“ sem nežno predlagal.

„Seveda,“ je bilo dekle takoj za to.

dim...“ sem si mrzlično ponavljal. Za tak cilj je bilo vredno napeti vso svojo voljo.

Posrečilo se mi je. Nisem se prebudil niti v odločilnem trenutku niti naslednjih nekaj ur. Zjutraj sva skupaj zajtrkovala, jaz pa sem še vedno spal.

„Ali se ti kam mudi?“ sem jo vprašal po zajtrku.

„Nikamor posebno,“ je odgovorila.

Opazil sem, da me je očarala prav tako kot prejšnji večer.

Šla sva na sprehod, potem pa kosit. Popoldne sva šla v kino, ker sva od začetka najinega neobičajnega poznanstva povedala drug drugemu že vse in sva že občutila pomanjkanje snovi za razgovor. Ko je bilo filma konec, mi je dekle sporočilo:

„Nekaj moram še urediti, a kmalu se bom vrnila.“

Spal sem naprej, zdaj že spokojnejše. Ni me bilo več strah, da se bom nenadoma zbudil. Tudi če se prebudim, si tega ne bom močno zameril. Naspal sem se.

Vendar sem sanjal še naprej.

Komaj sem prestopil prag svojega stanovanja, že se je pojavilo dekle s kovčkom in deletom.

„Včeraj se mi zato ni nikamor mudilo, ker nimam kje stanovati. Zdaj sem se preselila k tebi.“

„Kaj pa otrok?“ sem vprašal ves iz sebe.

„Menda ga ne bom pustila na cesti. Kakšna mati bi pa bila!“

„Zakaj se ne briga zanj oče?“ sem še naprej spraševal prestrašeno.

„Žal ne vem, kdo je njegov oče. Ne bodi no tako malenkosten!“

Dekle je jemalo iz kovčka svoje stvari in jih obešalo v omaro, otrok pa se je drl kot obseden.

„Jesti mu je treba dati,“ je rekla.

Prijel sem se za glavo in z vso močjo volje goreče ponavljal:

„Hačem se prebuditi. Hačem se takoj prebuditi! Na vsak način se hačem prebuditi!“

Pa se nisem prebudil. Bil sem že buden.

»Človek in njegov svet«

Še o svetovni razstavi v Montrealu

Seveda smo o letošnji svetovni razstavi v Montrealu že obširno poročali tudi v našem listu, vendar je o tej priložnosti toliko zanimivih podatkov, da ne bo odveč, če ji še enkrat posvetimo nekaj vrst. Kajti v Montrealu je zbrano najpomembnejše od vsega tistega, kar je kdajkoli v zgodovini in kjerkoli na svetu lahko razveselilo človeško oko ali uho, njegov razum in predvsem njegovo domišljijo. Svetovna razstava »Expo 67« je — kakor je zapisal neki francoski novinar — najbolj ogromen stroj za sanjarjenje, kar jih je človek ustvaril.

Na svoj veliki trenutek — svetovno razstavo in hkrati stoletnico svoje domovine — so se Kanadčani pripravljali več let. Sado- vi vložena truda in predvsem denarnih sredstev so res čudoviti. Ker je bil otok Svete Helene za priveditev premajhen, so iz 25 milijonov ton skalovja in zemlje »zgradili« kar še nov otok Notre Dame; izkopali so več kot 20 kilometrov podzemeljske železnice; poskrbeli so za 174.500 hotelskih ali zasebnih sob za goste; uredili so 39 restavracij, 66 okrepčevalnic in kakih 500 avtomatov, ki skrbijo za prehrano obiskovalcev. Na voljo pa so tudi posebna pedikerska postaja, kjer »zdravijo« ožuljene noge; postaja za izgubljene otroke, kjer na desetine negovalk briše solze malčkom, ki se zgubijo od svojih staršev; oddelek za nosečnice, štiri postaje prve pomoči s stalno helikoptersko zvezo do montrealških bolnišnic itd.

Svetovna razstava sama vzbuja zanimanje že po zunanji obliki posameznih paviljonov, v katere so sodelujoče države vložile ogromna sredstva. Že od nekdanj so take priveditve za arhitekta najboljše priložnost, da uresniči svoje najdražje zamisli — svoje sanje. V Montrealu jim je to uspelo bolj kot kdajkoli prej. Že zaradi množice najsodobnejših gradbenih materialov, iz katerih je mogoče narediti praktično vse, kar si človek zamisli. Ob razgibanih, bohotnih oblikah paviljonov, ki so si sicer nadvse različni, pa kljub temu, prav zaradi drznosti, s katero so zaznamovani, spet nekam enotni, se niti ne zdijo pretirana mnenja, da je v arhitekturi zavladal nekakšen novi baročni duh, načrtno iskanje novih, nenavadnih oblik, ki naj bi presenečale, zabavale, spodbujale k sanjarjenju.

In kaj razstavlja posamezne države? Seveda vsaka predvsem tisto, kar meni, da najbolj ustreza namenu, zaradi katerega je prišla na razstavo. Vendar so se skoraj vse države ravnale po osnovnem geslu priveditve »Človek in njegov svet«. Zato v paviljonih ni toliko nakopičeno blago, marveč prevladujejo fotografije, grafiki in razni podatki o tem, kako živi človek, s čim se največ ukvarja, kaj si želi, kam in kako usmerja svojo ustvarjalnost. Spriču tega je kanadski ministrski predsednik v svojem otvoritvenem govoru povsem upravičeno dejal, da je »Expo 67« uspelo dokazati, da človekov duh ne pozna nacionalnih meja, da je svetoven. V tem smislu priveditvi tudi skrbijo, da obiskovalci pri ogledu posameznih paviljonov ne bi pozabili na celoto, kajti — ne gre za posamezne države, pač pa za razstavo, ki je resnično svetovna, skratka za človeka in njegov svet.

2500 let stare slike

Sovjetski arheologi so 160 kilometrov izven Alma Ate, glavnega mesta kazahstanske republike, odkrili pravcato »umetniško galerijo«, ki obsega približno 1000 slik, vrezanih v skalo.

Nekatere od teh slik, ki so po mnenju strokovnjakov nastale v obdobju od 7. do 5. stoletja pred našim štetjem, prikazujejo razne živali, druge pa predstavljajo ilustracije lova.

Kakor menijo strokovnjaki, bo ta »galerija« omogočila boljše spoznanje značilnosti življenja, gospodarstva in verskih obredov plemen, ki so živela v Kazahstanu pred 2500 leti.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 10.00, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmetijska oddaja — 6.05 Pregled sporeda — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.03 Za gospodinje — 11.00 Roman v nadaljevanjih — 12.45 Oddaja za podeželje — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Razglasi — 15.00 Posabaj za vas — 16.00 Glasba zate — 16.55 Kulturna poročila — 18.30 Odmev časa — 19.00 Šport in glasba — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.

Sobota, 17. 6.: 6.05 Oddaja zbornice kmetijskih delavcev — 8.05 Domači vrt — 8.45 Koroška domovinska kronika — 11.00 Naša lepa domovina — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 Človek kot ti in jaz, roman — 16.00 Štiri pisani svet — 16.15 Aktualna reportaža — 17.00 Pa koroško se pogovarjamo, koroška prepevoma — 18.00 Kulturni razgledi — 18.20 Glasba za delopust — 20.20 Zaslivanje na italijanski način, kriminalna komedija.

Nedelja, 18. 6.: 8.05 Kmetijska oddaja — 9.00 Nedeljsko jutro brez skrbi — 10.30 Balada o čevljarju — 11.00 Koncert v zelenem — 13.45 Ogledalo Mesnega gledališča — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domačih krajev — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Križem po svetu, križem skozi čas — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Koncert ljudskih pesmi — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Umelost enoslovnega — 20.30 Dunajski slavnostni tedni.

Ponedeljek, 19. 6.: 8.15 Izgorela zadeva, roman — 8.45 Ljudska glasba z vsega sveta — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 17.00 Trič-truč — 18.00 Duhovne pesmi — 19.30 XY ve vse — 20.20 Vsakdanji problemi — 20.35 Koroška lovška ura — 21.20 Carousel.

Torek, 20. 6.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.30 Pri ljubici pod oknom — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 17.00 V koncertni kavarni — 18.00 Celrt ure domače obrli — 18.15 Mladinska oddaja — 20.20 Nesrečna ljubezen, slušna igra — 21.35 Podoba sveta.

Sreda, 21. 6.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.30 Duhovna in svetovna zborovska glasba — 15.45 Predstavljamo vam — 17.00 Domača obrt — 18.00 Gospodarski komentar — 19.30 Slavnostne igre v Bregenzu — 20.20 Velikonočne slavnostne igre v Salzburgu.

Četrtek, 22. 6.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Koroški avtorji — 17.00 Dunaj ima vedno sezono — 18.00 Celrt ure delavske zbornice —

18.15 Pospeševanje koroške visoke šole — 19.30 XY ve vse — 20.20 Koroško-štajerski domovinski večer — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 23. 6.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Umetnostni pogovor — 17.00 V koncertni kavarni — 18.15 Koroški zbori — 20.20 Danny Ellsler, smehljaj njenega stoletja.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.55, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje: 6.40 Jutranja opazovanja — 7.20 Jutranja gimnastika — 11.00 Veseli ob enajstih — 11.45 Za avtomobiliste — 14.50 Razglasi — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturna poročila — 17.50 Kaj slišimo danes zvečer — 22.10 Pogled v svet.

Sobota, 17. 6.: 6.20 Govori Fritz Schilling — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.30 Gospodarstvo za vsakogar — 13.20 Odmev iz Avstrije — 14.00 Tehnični razgledi — 14.15 Iz hleva za konjičke — 15.30 Dunajski slavnostni tedni — 17.10 Ura pihalne glasbe — 17.50 Šport in glasba — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 19.30 Nepalni vrtnar — 19.55 Evropski pogovor — 20.15 Avstrijska hilparada.

Nedelja, 18. 6.: 8.15 Kaj je novega — 9.10 Nedeljska satirizna oddaja — 11.00 Koncert dunajskih filharmonikov — 13.10 Za avtomobiliste — 14.30 Izgorela zadeva, roman — 15.00 Ljudstvo in domovina — 15.30 Eva Faschauerin — 17.10 Opera scena — 18.00 Magazin znanosti — 18.30 Nazaj v žolsko klop — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Srečanje v Avstriji — 21.00 Na velikem potovanju.

Ponedeljek, 19. 6.: 6.20 Odkrito povedano — 9.00 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Mozartove opere na današnjem odru — 15.05 Kopaljski koncert — 16.00 Otroška ura — 17.15 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.30 Knjiga meseca — 18.00 Tekmovanje radijskih napovedovalcev — 19.30 Don Giovanni, vesela drama.

Torek, 20. 6.: 6.05 Preden odidete — 6.20 Kratek in jasno — 9.00 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Mozartove opere na današnjem odru — 15.05 Kopaljski koncert — 16.00 Ženska oddaja — 17.15 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.30 Umetnik v jedi — 18.00 Tekmovanje radijskih napovedovalcev — 19.30 Poznaš svet — 20.30 O tem lahko govorimo.

Sreda, 21. 6.: 6.05 Odkrito povedano — 9.00 Stvaritve velikih mojstrov — 13.20 Teden pri Združenih narodih — 13.30 Mozartove opere na današnjem odru — 16.00 Otroška letovadba — 16.15 Otroci, pojemo za vas — 17.15 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.30 Domači zdravnik — 19.30 Glasba Nica Dostala — 20.00 Vseh develi.

Četrtek, 22. 6.: 6.05 Preden odidete — 6.20 Oddaja delavske zbornice — 9.00 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Komunisti stoletja igrajo na klavirju — 15.05 Kopaljski koncert — 16.00 Ženska oddaja — 17.15 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.30 Pesmi ne beram — 19.30 Magazin za mladino — 20.30 Operne melodije — 21.15 Iz dnevnika navadnega vojaka.

Petek, 23. 6.: 6.05 Nobeđen ne bo zamgal — 6.20 Oddaja delavske zbornice — 9.00 Stvaritve velikih mojstrov — 13.20 Iz mape človečnosti — 13.30 Ženska podoba v Straussovih operah — 15.05 Kopaljski koncert — 16.00 Otroška ura — 17.15 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.30 Daljni horizonti — 19.30 Nage oblačiti, slušna igra — 20.45 Tirolske ledeniške bolhe — 21.00 Melodije se menjajo.

Slovenske oddaje

Sobota, 17. 6.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 18. 6.: 7.30 Duhovni nagovor — 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 19. 6.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda — Za našo vas — 18.15 Dober večer našim malim poslušalcem.

Torek, 20. 6.: 14.15 Poročila, objave — Športni mozaik — Koroški kulturni pregled.

Sreda, 21. 6.: 14.15 Poročila, objave — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 22. 6.: 14.15 Poročila, objave — Ura pesmi.

Petek, 23. 6.: 14.15 Poročila, objave — Od petka do petka — Zena in dom.

RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 m. UKV frekvenca 88,5 — 90,1 — 92,1 — 94,1 — 96,4 — 98,5 97,7 — 98,9 MHz.

Poročila: 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.30.

Dnevne oddaje: 5.15 Sveujemo vam — 5.30 Dakler ne kupite časopisa — 6.15 Napotki za domače turiste — 6.25 Informativna oddaja — 6.15 Danes za vas — 7.05 Telesna vzgoja — 7.45 Pregled sporeda — 7.50 Oddaja za žene — 8.05 Glasbena matineja — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.30 Kmetijska oddaja — 13.15 Obvestila — 13.30 Priporočajo vam — 16.00 Vsak dan za vas — 19.00 Lahko noč, otroci — 19.15 Glasbena razglednica.

Sobota, 17. 6.: 8.55 Morski svetilnik — 9.40 Iz albuma skladb za mladino — 10.15 Odlomki iz Poličeve opere »Deseti brat« — 11.20 Melodije, ki jih radi poslušate — 12.10 Novosti za ljubitelje zabavne glasbe — 12.40 S poti po Italiji — 14.05 Koncert po željah poslušalcev — 15.30 Iz arhiva komornega zboru RTV Ljubljana — 17.35 Portret mladih — 18.15 Salistična in ansambelska glasba — 18.50 S knjižnega trga — 20.00 Minute s pevci in ansambli zabavne glasbe — 20.30 Izvidniki 101. polka, radijska igra — 22.10 Oddaja za naše izseljence.

Nedelja, 18. 6.: 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Pipa s toplu vodo, otroška radijska igra — 9.05 Voščila — 10.00 Še pomnite, tovariši — 10.45 Nedeljski mozaik — 11.20 Turistični napotki za tuje goste — 12.05 Voščila — 13.30 Nedeljska reportaža — 14.30 Humoreska tedna — 15.05 Iz sveta opernih melodij — 16.00 Linija zaupanja, radijska igra — 17.05 Nedeljsko športno populadno — 20.10 V nedeljo zvečer.

Ponedeljek, 19. 6.: 9.00 Za mlade radovedneže — 9.30 V svetu opernih melodij — 10.35 Nesmiseln Galvez, podlistek — 11.20 Iz arhiva tujih popevk — 12.10 Plesi za klavir, violino in violončelo — 12.40 Slovenski oktet — 14.35 Voščila — 15.40 Zbor Glasbene malice iz Ljubljane — 17.05 Operni koncert — 18.15 Izbiramo popevke in glasbo za ples — 18.35 Mladinska oddaja — 20.10 Jugoslovanski pevci zabavnih melodij — 21.00 Dela Venose, Ravnika, Pendereckega in Szymanovskega.

Torek, 20. 6.: 9.00 Pačinskiško popolovanje — 9.30 Beg iz seraja, odlomki — 10.15 Naši ansambli in orkestri zabavne glasbe — 11.20 O Kresi se dan obesi — 12.10 Pisana paleta melodij — 12.40 Pihalni orkestri — 14.05 Od melodije do melodije — 15.45 V terek nasvidenje — 17.05 Iz naših koncertnih dvoran — 18.15 Z domačimi ansambli — 18.50 Na mednarodnih križpotjih — 20.10 Ansambel Mojmir Sepela — 20.30 Izбира je težka, radijska igra.

Sreda, 21. 6.: 9.00 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.30 Pesmi in plesi narodov Jugoslavije — 10.45 Človek in zdravje — 11.20 Popevke in plesni zvoki — 12.10 Scherza in suita — 12.40 Polke in valčki — 14.35 Voščila — 15.40 Iz opere »Adriana Lecouvreur« — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Iz opernih odrov — 18.45 Naš razgovor — 20.10 Sneguročka, opera.

Četrtek, 22. 6.: 9.15 Oblaček, glasbena pravljica — 10.15 Minute s solisti mariborske opere — 11.20 Iz operne in orkestralne glasbe — 12.10 Mendelsohn in Paganini — 12.40 Slovenske narodne — 14.05 Za prijetno populadno — 15.40 Zborovske skladbe Lea Janačka — 17.05 Četrtkov simfonični koncert — 18.15 Turistična oddaja — 20.10 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Slo let slovenske lirike.

Petek, 23. 6.: 9.00 Pionirski tednik — 9.30 Za klavir in godala — 10.35 Gruleči globolici, podlistek — 11.20 V plesnem ritmu — 12.10 Zlati kalovrat — 12.40 Pihalni orkestri — 14.05 Operni napevi — 14.35 Voščila — 15.40 Z velikimi zabavnimi orkestri — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Zvočni razgledi — 18.45 Kulturni glasbo — 20.10 Koncert komornega zboru iz Zagreba — 21.15 Oddaja o marju in pomorščakih.

Ta teden vam priporočamo:

Majhne stvari za poletni branje

- Matevž Hacc: **TIHOTAPCI**, povest o razburljivem življenju tihotapcev, 208 str., br. 20 šil.
- Jack London: **ZGODBE S SEVERA IN JUGA**, zbirka zanimivih povesti, 152 str., ilustr., br. 6 šil.
- Mitja Vošnjak: **KRI IN VINO**, povesti o vsakdanjih ljudeh, 168 str., br. 35 šil.
- Frans E. Sillanpää: **KRESNI PLES**, roman finskega podeželja, 120 str., br. 15 šil.
- Giovannino Guareschi: **DON CAMILLO IN PEPPONE**, zgodba o »malem svetu« povojne Italije, 240 str., br. 28 šil.
- T. O. Loekken: **ZMAGA KLAYSA BJERGA**, roman iz kmečkega življenja, 320 str., br. 12 šil.
- Tone Seliškar: **VELIKA GALA PREDSTA VA**, mladinska povest iz cirkuškega sveta, 128 str., ilustr. br. 5 šil.
- Arthur Conan Doyle: **PRIGODE SHERLOCKA HOLMESA**, zbirka detektivskih povesti, 216 str., br. 38 šil.
- B. Traven: **ZARES KRVAVA ZGODBA**, razburljive povesti iz Mehike, 88 str., br. 10 šil.
- Pierre Daninos: **POČITNICE ZA VSAK ŽEP**, koristni nasveti za poletni čas, 116 str., br. 13 šil.
- Henrik Sienkiewicz: **V PUŠČAVI IN GOŠČAVI**, povest o čudovitih in grozljivih dogodivčinah, 344 str., slik. priloge, br. 30 šil.
- Aleko Konstantinov: **BAJ GANJO**, neverjetne zgodbe o sodobnem Bolgaru, 160 str., ilustr., br. 4 šil.
- Finn Soelborg: **TAKŠNI SO PAČ**, vesela roman iz življenja uradništva, 140 str., ppl. 18 šil.
- Dušan Mevlja: **OH, TA ZAMIŠLJENOST**, zbirka humoresk in satir, 128 str., ilustr., br. 28 šil.
- Din Lin: **SONCE NAD REKO SANGANJ**, roman iz povojne Kitajske, 248 str., ppl. 12 šil.
- Ivan Turgenjev: **POMLADNE VODE**, povest o romantični ljubezni, 156 str., br. 18 šil.

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Plačilo možno v obrokih. Knjigarna »Naša knjiga«, Celovec, Wulfengasse

MIZA IN 4 STOLI ZA VRT
IZ KOVINE IN PLASTIKE

šil. 695.—

Podjunska trgovska družba
bratje Rutar & Co.

Dobrla vas - Eberndorf
A 9141 tel. (0-42-36) 281